

Факултет Правни

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

(Број захтева)Веће научних области правно-економских
наука

(Назив већа научне области коме се захтев
упућује)

(Датум)**З А Х Т Е В****за давање сагласности на одлуку о прихватању теме докторске дисертације
и о одређивању ментора**

Молимо да, сходно чл. 48 ст. 5 тач. 3) Статута Универзитета у Београду („Гласник Универзитета“ бр. 201/2018, 207/2019, 213/2020, 214/2020, 217/2020, 230/21, 232/22, 233/22 и 236/22), дате сагласност на одлуку о прихватању теме докторске дисертације:

**„Одисеја наслеђа: Одређивање меродавног права у споровима о културним добрима“ /
„The Odyssey of Heritage: Determining the Applicable Law in Cultural Property Disputes“**

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

НАУЧНА ОБЛАСТ: међународноприватноправна

ПОДАЦИ О КАНДИДАТКИЊИ:

1. Име, име једног од родитеља и презиме кандидаткиње:

Милица (Богдан) Арсић

2. Претходно образовање (назив и седиште факултета, студијски програм):

Универзитет у Београду – Правни факултет, основне и мастер академске студије,
студијски програм: *Право*

3. Година завршетка претходног нивоа студија:

основне академске студије: 2015; мастер академске студије: 2017.

4. Година уписа на докторске студије: 2017.

5. Назив студијског програма докторских студија: **Право**6. Датум подношења пријаве
теме докторске дисертације24. октобар 2025. године

ПОДАЦИ О МЕНТОРУ:

Име и презиме ментора: др Владимир Павић

Звање: редовни професор

Списак радова који квалификују ментора за вођење докторске дисертације:

1. В. Павић, „Поништај и признање арбитражних одлука – осврт на одређена питања од значаја у домаћој судској пракси“, у: В. Радовић (ур.), Усклађивање пословног права Србије са правом Европске уније – 2023, Београд, 2024, стр. 475–494.
2. V. Pavić, „Protecting and Challenging the Arbitrator’s Jurisdiction“, Cambridge Compendium of International Commercial and Investment Arbitration, (eds. Stefan Kröll, Andrea K. Bjorklund, Franco Ferrari), Cambridge University Press, 2023.
3. В. Павић, М. Живковић, „Уговор о комисиону – нека отворена питања“, Анали Правног факултета Београду, 5/2022, 635-651.
4. V. Pavić, M. Đorđević, „Virtual Arbitration Hearings: The New Normal?“, Annals 69, vol. 3 (2021), 547-573.
5. В. Павић, „Одлучним полукорак напред - осврт на Закон о улагањима“, Анали Правног факултета у Београду, 1/2016, 67-83.
6. В. Павић, „Прва Југославија као нејединствени правни поредак“, у: Б. Беговић, З. Мирковић (прир.), Сто година од уједињења : формирање државе и права, Београд, 2020, 251-265.
7. V. Pavić, „Resolution of International Commercial Disputes Before Serbian Arbitral Institutions – Certain Salient Features of the New Institutional Rules“, in: T. Varady, D. Mitrovic, D. Hiber, V. Pavic, M. Djordjevic, M. Jovanovic (eds.), Liber Amicorum, Gaso Knezevic, Belgrade, 2016, 304-346.

Обавештавамо вас да је Наставно-научно веће Правног факултета на седници одржаној

(назив надлежног тела факултета)

29. јуна 2026. године размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду докторске дисертације јер садржи оригиналну идеју и да је од значаја за развој науке, примену њених резултата, односно развој научне мисли уопште.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Професор др Бојан Милисављевић

- Прилог
1. Одлука Наставно-научног већа о прихватању теме и одређивању ментора
 2. Извештај Комисије о оцени научне заснованости теме докторске дисертације

Напомена: Факултет доставља Универзитету захтев са прилозима у електронској форми и у једном писаном примерку за архиву Универзитета

На основу члана 26. став 1. тачка 10. Статута Универзитета у Београду - Правног факултета и члана 38. Правилника о докторским студијама на Правном факултету Универзитета у Београду из 2019. године, Наставно-научно веће Универзитета у Београду -Правног факултета, на XVIII седници, одржаној 29. јуна 2026. године, донело је

О Д Л У К У

Члан 1.

Прихвата се извештај Комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације кандидаткиње **Милице Арсић (ДС 2017-6)** и одобрава израда докторске дисертације под насловом **„Одисеја наслеђа: Одређивање меродавног права у споровима о културним добрима“ / „The Odyssey of Heritage: Determining the Applicable Law in Cultural Property Disputes“.**

За ментора се предлаже проф. др Владимир Павић.

Члан 2.

О извршењу ове одлуке стараће се Декан Универзитета у Београду - Правног факултета.

ПРЕДСЕДНИК НАСТАВНО-НАУЧНОГ ВЕЋА

Београд

Проф. др Бојан Милисављевић

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Управника докторских студија и Катедре за грађанско право Правног факултета Универзитета у Београду, одређени смо за чланове Комисије за одбрану пројекта докторске дисертације, са задатком да дамо мишљење да ли се може прихватити тема за израду докторске дисертације кандидаткиње Милице Арсић под називом: **„Одисеја наслеђа: Одређивање меродавног права у споровима о културним добрима“ / „The Odyssey of Heritage: Determining the Applicable Law in Cultural Property Disputes“**, коју ће кандидаткиња изградити на енглеском језику. Имајући у виду да је кандидаткиња одбранила пројекат докторске дисертације дана 12. децембра 2025. године, те пошто су чланови комисије прегледали предлог теме, образложење и списак основне литературе, подносимо Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду следећи

РЕФЕРАТ

СА ПОДАЦИМА О КАНДИДАТУ И О ОЦЕНИ НАУЧНЕ ЗАСНОВАНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНЕ ТЕМЕ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

а) Основни подаци о кандидату

Милица Арсић рођена је 29. фебруара 1992. године у Београду. Основну школу „Змај Јова Јовановић“ завршила је као ђак генерације, а Пету београдску гимназију као носилац дипломе „Вук Караџић“.

Дипломирала је у року на Правном факултету Универзитета у Београду 2015. године, на смеру за међународно право, са просечном оценом 9,70. За постигнуте резултате добитница је стипендије „Доситеја“ Министарства просвете Републике Србије за надарене студенте.

Мастер академске студије завршила је 2017. године на истом факултету, смер међународно пословно право, под менторством проф. др Владимира Павића, са оценом 10,00. Њен мастер рад под називом „Норме непосредне примене у

међународној арбитражи“ бави се односом између аутономије воље странака и норми које се директно примењују на правни однос са елементом иностраности. Добитник је друге награде на конкурс „Гашо Кнежевић“ 2016. године за рад *Anti-suit Injunction in International Commercial Arbitration* заснован на предметном истраживању.

Током студија била је чланица тима Правног факултета Универзитета у Београду на међународном такмичењу *Willem C. Vis International Commercial Arbitration Moot*, који је освојио *Werner Melis and Frederic Eisemann Honourable Mention for the Best Memorandum*. У оквиру постдипломских студија учествовала је у програму *Erasmus+ Intensive Programme in European Private Law* на Универзитету у Салцбургу 2016. године, за који је добила пуну стипендију као признање за академску извршност. Од 2016. до 2018. године била је приправник у адвокатској канцеларији NKO Partners, где се усавршавала у области међународног привредног права. Такође је учествовала у припреми студената као асистент тренера тима Правног факултета Универзитета у Београду за *Willem C. Vis Moot* у периоду од 2018. до 2020.

Кандидаткиња је 2017. године уписала докторске академске студије на Правном факултету Универзитета у Београду, ужа научна област међународно приватно право. Успешно је испунила све обавезе предвиђене наставним планом, укључујући и одбрану приступног и семинарског рада и положила оба докторска испита, први са просечном оценом 9, а други са просечном оценом 10. За научну извршност и академски допринос праву културног наслеђа добитница је стипендије *Ryoichi Sasakawa Young Leaders Fellowship (SYLFF)* 2021. године.

У оквиру 1995 UNIDROIT Convention Academic Project делује од 2020. године на позицији индивидуалног сарадника у истраживању усаглашавања и имплементације међународних правних стандарда који се односе на повраћај украдених и незаконито извезених културних добара. Године 2021. UNESCO је изабрао за експерта у области културног наслеђа и у том својству је учествовала у *World Heritage Young Professionals Forum*, одржаном уз 44. заседање Комитета за светску баштину у Фуџоу, Кина. Као чланица *Innovation and Sustainable Development Expert Group*, допринела је изради завршног документа Форума (*Outcome Document*), са нагласком на учешћу заједнице и дугорочној културној одрживости. Данас је ангажована у саставу *World Heritage Young Professionals Forum Alumni Network*, учествујући у иницијативама посвећеним одрживом управљању наслеђем и укључивању младих у управљање светском баштином.

Организацији Global Research Network (GRN) придружила се 2019. године као члан Alternative Dispute Resolution Think Tank секције, где је координисала иницијативе усмерене на инклузивнији приступ арбитражи и медијацији. Године 2022. унапређена је у млађег сарадника (*Junior Fellow*), а од 2024. године делује као истраживач-сарадник (*Research Associate*) у оквиру *War, Conflict and Global Migration* секције, где се бави заштитом културног наслеђа у зонама конфликта. Такође је чланица организације *Europa Nostra International*.

Професионално је ангажована као аналитичар у *Baha* корпорацији, где се бави анализом глобалних финансијских тржишта и њиховог регулаторног оквира. Њен рад се посебно фокусира на састављање правних извештаја за клијенте у области

међународних улагања базираних на економским кретањима и релевантним геополитичким елементима.

Поред матерњег српског, Милица Арсић говори енглески, руски и шпански језик.

б) Подаци о научним радовима

Кандидаткиња је објавила следеће релевантне научне радове:

„Mediation in Cultural Heritage Disputes – Pro et Contra“, *Gdanske Studia Prawnicze XXV, Nr 2(50)/2021: Cultural Heritage Law* (ed. Kamil Zeidler), University of Gdansk, 2021, 134–147.

Рад испитује однос између медијације и спорова о културном наслеђу, са посебним освртом на перспективе у светлу Сингапурске конвенције. Погодан за сложене, али деликатне конфликте, овај механизам решавања спорова постаје све привлачнији у споровима о културном наслеђу, док специфична обележја захтева који укључују културно наслеђе могу како ослабити, тако и омогућити традиционалне предности медијације. Ауторка препоручује неколико могућих унапређења која се односе на уговорну клаузулу о медијацији као предуслов поступка, као и на извршивост споразума странака као његовог исхода.

„Коморијенти у сенци међународног приватног права“, *Правни живот*, бр. 7–8, Београд, 2019, 173-191.

Рад анализира проблематику квалификације института коморијената у међународном приватном праву, случај када супротстављене одредбе мултиплицитета меродавних права доводе до немогућности њихове примене и потенцијалне методе превазилажења овог сукоба. Посебна пажња посвећена је одредбама Нацрта закона о међународном приватном праву, компарацији са регулативом Европске уније, уз упоредноправни приказ решења у common law и континенталним системима.

„Перспективе заштите туриста у међународном приватном праву“, *Harmonius Journal of Legal and Social Studies in South East Europe*, Београд, 2019, 369–386.

Рад се бави резултатима истраживања о заштити туриста из угла међународног приватног права. Туристи који се определе да своје путовање организују мимо туристичких агенција не уживају посебан степен заштите, већ је положај ових лица у иностранству условљен двоструком природом њихове улоге као странаца и потрошача. Имајући у виду дугогодишње активно учешће Србије у раду Хашке конференције за међународно приватно право, нарочита пажња посвећена је актуелном раду ове организације на пројекту заштите туриста, као и концепту развијеном у земљама чланицама MERCOSUR и унутар Европске уније.

„Развод брака у присуству међународног елемента“, *Правни живот*, бр. 10, Београд, 2018, 131-148.

Аутор анализира позитивноправне прописе у области развода брака са елементом иностраности и измене предвиђене Наиртом закона о међународном приватном праву. Међународно приватно право суочава се са проблемом форума који можда није директно повезан са одређеним брачним односом, али га одликује спремност да изађе у сусрет очекивањима брачног друга. Посебну улогу у овом процесу може одиграти увођење споразума супружника о меродавном праву, евентуално праћено дозволом пророгације надлежности. Изложена су и одређена упоредноправна решења, са посебним освртом на регулативу Европске уније, као и ставови заузети у пракси судова Србије, Европског суда за људска права и Европског суда правде.

„Anti-Suit Injunctions in International Arbitration“, *Harmonius Journal of Legal and Social Studies in South East Europe*, Београд, 2017, 17-33.

*Рад анализира кључне факторе који утичу на примену норми непосредне примене у међународној трговинској арбитражи. Предмет испитивања нарочито је легитимност очекивања арбитражних странака и карактер интереса који се штите овим прописима, уз посебан осврт на последице поступка контроле арбитражне одлуке и дomet одређених вредности које су се уздигле као принципи међународног јавног поретка. Аутор закључује да чињеница да су странке изабрале *lex causae* сама по себи не одузима арбитрама надлежност да примене норме трећих земаља, али да коначан одговор пре свега зависи од последица које би примена или одбијање примене имале на ширу заједницу.*

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет дисертације. Недозвољена трговина културним добрима није само проблем јавног и кривичног права; она је и проблем грађанског права, као и граница правних категорија које уређују реституцију. Судови на ова питања и даље често примењују колизионе норме међународног приватног права које су конципиране за „класичне“ покретне ствари и диктирају правну сигурност трговинског промета, а не за артефакте чија вредност лежи у њиховој јединствености, пореклу и симболичкој тежини.

Резултат је стална неусклађеност: спорови у чијем је средишту културно наслеђе решавају се механизмима који га не препознају у довољној мери. Ова дисертација управо тај раскорак узима као полазну тачку и настоји да докаже да ће, без темељног преиспитивања међународног приватног права, чак и најамбициознији јавноправни оквири остати лишени практичног дејства.

Имајући у виду наведено, разлози за избор теме могу се груписати у четири међусобно повезана чиниоца.

Прво, сложеност међународног промета културних добара. Транснационално кретање културних објеката данас није само питање количине, већ и све веће сложености. Предмети прелазе границе након крађе, тајних ископавања, колонијалних одузимања и ратне пљачке, да би потом, применом све сложенијих механизма, поново завршили на тржиштима и у збиркама. Њихово кретање дотиче кривично и трговинско право, царинске прописе и теорију стварног права, али истовремено покреће и питања идентитета, правде и сећања. Државни органи, суочени са споровима који укључују прекогранично кретање предмета, сусрећу се са бројним препрекама, при чему правила о стицању од невласника, а која се у правним системима значајно разликују, често играју одлучујућу улогу. У неким правним системима на украденој ствари се никада не може стећи ваљано право својине; у другима, својина се стабилизује савесношћу стицаоца или одржајем. Та разилажења стварају подстицаје за кријумчаре, обликују аквизициону политику музеја и често одређују да ли заједнице и нације могу делотворно повратити оно што је изгубљено.

Друго, ограничења постојеће литературе. Међународно јавно право и заштита националних добара добили су континуирану пажњу, а корпус радова о етици и политици реституције је богат и разноврстан. Истовремено, међународно приватно право се дуго развијало као аутономна дисциплина, са детаљним расправама о квалификацији, тачкама везивања и признању страних судских одлука. Ипак, специфична тачка укрштања у којој се о споровима у вези са културним наслеђем заправо одлучује остаје у великој мери неистражена. Конвенције сачињене под окриљем међународних организација попут UNESCO из 1970. и UNIDROIT из 1995. године проучавају се из перспективе међународног јавног права, док литература из области сукоба закона наставља да усавршава своје интерне категорије, остављајући културно наслеђе на маргини. Ова дисертација тежи да попуни ту празнину и испита судбину културних добара не као теоријских куриозитета, већ као објеката чији третман пред судовима открива границе и могућности самог међународног приватног права.

Треће, јачање правне сигурности. Недостатак кохерентног оквира међународног приватног права за културна добра изобличава правно расуђивање и компликује реституцију у пракси. Судови који одлучују о захтевима за повраћај суочавају се са процесноправном и материјалноправном несигурношћу: које је право меродавно за стицање својине након незаконитог ископавања? Какво је правно дејство забране извоза проглашене у другој држави? Да ли се закони о заштити националног блага земље порекла могу квалификовати као норме непосредне примене, или морају уступити пред стварноправним режимима заснованим на месту налажења ствари у тренутку преноса права својине? За правосудне органе, резултат често укључује елемент импровизације; за купце и продавце правну непредвидивост; за првобитне власнике, било да су појединци, заједнице, правна лица или државе изражену

неизвесност да ли је правда уопште остварива. Развијањем структурисане анализе правних категорија и тачака везивања, савесног стицања, режима застарелости и одржаја, те разликовањем норми непосредне примене и института јавног поретка, дисертација тежи да изгради предвидивост без жртвовања правичности.

Четврто, специфичан положај Србије. Србија пружа изузетно подесан правни амбијент за разматрање предложених реформи. Као земља богата културним наслеђем, смештена на активним регионалним транзитним путевима, она се суочава са двоструким изазовом: заштитом сопствених артефаката и решавањем захтева за реституцију објеката пореклом из других земаља. Српско међународно приватно право, међутим, и даље није опремљено за решавање таквих спорова у довољној мери – културна добра се третирају по општим правилима о покретним стварима, без посебних колизионих норми које би одражавале њихову правну и симболичку сложеност. Тестирањем предложених решења у правном поретку који још увек обликује своју доктринарну архитектуру, дисертација настоји да покаже како се теоријски увиди могу применити унутар националног система у транзицији, стварајући моделе од ширег значаја за друге јурисдикције.

Циљ дисертације. Свеукупни циљ ове дисертације је двојак: прво, да идентификује главне теоријске празнине и нормативне препреке које онемогућавају делотворну реституцију културних добара путем механизма међународног приватног права; и друго, да понуди уређен скуп правних решења којима се унапређује предвидивост, кохерентност и правичност у решавању ових спорова.

Истраживање почива на упоредној анализи одабраних држава порекла, транзита и тржишта културних добара, као и на релевантној судској и арбитражној пракси. Предложена решења развијају се у релевантном упоредноправном оквиру, али се оцењују са посебним освртом на њихову применљивост у правном систему Србије, с циљем да се допринесе како реформама позитивног права, тако и унапређењу судског одлучивања.

Посебна пажња посвећена је историјским основама и правним оквирима реституције културних добара, структурним обрасцима трговине и циркулације на тржишту, положају странака у поступку и њиховој процесној снази, као и надлежности и поступку у споровима са елементом иностраности. Централна поглавља баве се правним изазовима које поставља *conflict mobile*, одређивању меродавног права, корективној функцији норми непосредне примене и јавног поретка, као и укључивању реституције у шири контекст расправа о транснационалној правди, правним средствима и извршењу.

Дисертација настоји да створи систематски преглед како се правила међународног приватног права могу прилагодити специфичностима заштите културног наслеђа, пружајући решења за правни проблем који има изражену глобалну димензију и непосредан национални значај.

3. Опис садржаја: Предложена структура дисертације

Уводна разматрања

Део I: Развој међународног приватног права и културног наслеђа

1. Развој међународног приватног права у контексту захтева за повраћај културних добара
2. Настанак права културног наслеђа
3. Терминолошки и правни оквир
4. Ограничење предмета и обима истраживања

Део II: Пuteви и тржиште недозвољене трговине културним добрима

1. Државе порекла насупротив државама тржишта
2. Методи и транзитни ланци недозвољене трговине
3. Културна добра у сукобима, колонијалној епохи и миру
4. Дигитална ера и нови канали дистрибуције

Део III: Странке и стратегије

1. Анализа положаја учесника у поступку
2. Тужиоци
3. Тужени
4. Променљивост улога и импликације

Део IV: Одређивање меродавног права путем колизионих норми

1. Проблем одабира правне категорије
2. Традиционални каталог тачака везивања
3. Концепт права државе порекла (*lex originis*)
4. Мобилни сукоб закона (*conflict mobile*)
5. Савесно стицање и застарелост

Део V: Улога норми непосредне примене и јавног поретка

1. Разграничење института: Коректив насупротив непосредној примени
2. Норме непосредне примене (*lois de police*)

3. Установа јавног поретка (*ordre public*)
4. Ка транснационалним правилима заштите културног наслеђа

Део VI: Реституција и постколонијални захтеви

1. Постколонијалне перспективе у реституцији
2. Потраживања заједница
3. Питање културолошке вредности у споровима о наслеђу
4. Утицај на доносиоце одлука

Део VII: Правна средства и извршење

1. Повраћај добра
2. Накнада штете
3. Алтернативни исходи
4. Положај савесних држалаца
5. Изазови признања и извршења

Закључак

Библиографија

Уводна разматрања. У уводном поглављу биће одређен предмет и циљ истраживања, образложене хипотезе, представљена методологија и објашњен научни значај теме.

Део I: Развој међународног приватног права и културног наслеђа. Прво поглавље посвећено је историјски утемељеној анализи еволуције међународног приватног права у мери релевантној за спорове о културним добрима. Испитује се на који начин правни системи одлучују како ће поступати са страним елементом, при чему историјска вредност, незаменљивост и елементи јавног интереса тестирају еластичност традиционалних колизионоправних категорија. Поглавље прати развој права културног наслеђа од раних кодификација (Либеров кодекс, Хашке конвенције) до кључних међународних инструмената: Конвенције UNESCO из 1970. и Конвенције Међународног института за унификацију приватног права (UNIDROIT) из 1995. године. Уз глобалне развојне токове, регионалне иницијативе, нарочито у оквиру Европске уније, донеле су нове нормативне слојеве од значаја за одређивање меродавног права. На националном плану, ово поглавље анализира шири регулаторни оквир и његову еволуцију, са фокусом на кључне прописе: Закон о решавању сукоба закона са прописима других земаља из 1982. године, најновији Нацрт закона о међународном приватном праву, као и Закон о културном наслеђу из 2021. године. Поглавље укључује терминолошка

разграничења појмова „културна добра“, „културни предмети“, „наслеђе“ и „патримонијум“ ради прецизног утврђивања материјалног домета дисертације.

Део II: Тржишта и путеви недозвољене трговине. Друго поглавље поставља чињеничну подлогу за каснију правну анализу тако што испитује динамику недозвољене трговине културним добрима. Приказује се одлив добара из држава порекла ка државама тржишта, уз анализу начина на који економска неједнакост и различита правна поимања појма крађе стварају простор за незаконит извоз. Ослањајући се на емпиријске изворе, укључујући Интерполову базу украдених уметничких дела и увиде из операције „Пандора“, поглавље разрађује логистичке обрасце кроз три типска сценарија: директан трансфер, руте са транзитом кроз треће земље и сложене ланце са вишеструким преносима. Разматрају се и посебне историјске категорије (нацистичка пљачка, колонијална одузимања), не као исцрпан преглед, већ као репрезентативни случајеви чије варијабле касније тестирају реакцију међународног приватног права. Поглавље се завршава анализом утицаја савремене технологије попут онлајн аукција, затворених платформи и дигиталне анонимности на праћење културних добара незаконитог порекла.

Део III: Странке и стратегија. Треће поглавље представља актере спорова о културним добрима и испитује како њихов процесни положај утиче на колизионоправну анализу. Државе иступају са реституционим захтевима на основу прописа о културном наслеђу и контроли извоза, али њихов ауторитет слаби у иностранству јер страни судови могу третирати јавне прописе тако да остану без дејства ван националних граница. Појединци и наследници лишених власника чине другу групу тужилаца, чији успех често зависи од спремности судова да занемаре рокове застарелости или признају посебне реституционе режиме. Музеји, аукцијске куће и колекционари најчешће се појављују као тужени, ослањајући се на *lex situs* и доктрину стицања у доброј вери. Коначно, заједнице повезане историјским или религијским наслеђем све чешће истичу захтеве засноване на моралним основама, обликујући инструменте меког права који заузврат могу утицати на судско расуђивање. Поглавље наглашава флуидност улога и показује да идентитет странака условљава одређивање правне категорије и тачке везивања.

Део IV: Одређивање меродавног права путем колизионих норми. Као прво од два централна поглавља о меродавном праву, овај део обрађује одабир правне категорије, традиционалне тачке везивања, мобилни сукоб закона (*conflict mobile*) и питање савесног стицања права својине на културним добрима. Анализа започиње одређивањем правне категорије, будући да управо овај корак одређује колизиону норму која ће се применити: статус предмета квалификованог као културно добро или као обична покретна ствар води ка различитим скуповима правила. Затим се разматра каталог тачака везивања: *lex rei sitae* (*lex situs*) као доминантна тачка, *lex contractus* у ужем домену уговорног односа, *lex fori* као процесна основа и оквир за утврђивање страног права, те *lex originis* као алтернатива коју заговарају аутори из области заштите наслеђа. Мобилни сукоб закона, *conflict mobile*, анализира се као

суштински ометајући фактор: свака промена места налажења ствари може повући примену различитог права на питања својине, савесног стицања и застарелости, што трговинске мреже знају и користе. Посебна пажња посвећена је савесном стицању и могућности „прања“ власништва преко друге државе, уз нормативну напетост коју ствара утицај јурисдикције са минималном културном повезаношћу на промену права својине.

Део V: Улога норми непосредне примене и јавног поретка. Пето поглавље показује да улога међународног приватног права није окончана у тренутку када тачка везивања упути на меродавно право. Два кључна механизма, норме непосредне примене (*lois de police*) и доктрина јавног поретка (*ordre public*), могу спречити или кориговати тај избор. Норме непосредне примене аутономно одређују свој домет и делују без претходне колизионоправне анализе; у споровима о културним добрима, оне обухватају распон од техничких захтева за документацију до статута који држави додељују својину над одређеним артефактима. Јавни поредак, с друге стране, функционише као коректив који ступа на сцену тек када је страно право идентификовано као меродавно, а његова примена би довела до исхода који форум сматра неприхватљивим. Поглавље испитује да ли се заштита културног наслеђа све више остварује путем ових механизма, да ли постоје докази о тренду третирања закона о патримонијуму као *lois de police*, и да ли спорови о културним добрима подстичу уску или широку примену јавног поретка. Анализа обухвата изворе на више равни: правила државе суда, државе порекла, треће државе, регионалне режиме и међународне инструменте.

Део VI: Реституција и постколонијални захтеви. Шесто поглавље смешта спорове о културним добрима у шири контекст транснационалне правде. Наиме, захтеви за повраћај артефакта не служе само разрешењу питања својине, већ често отварају теме помирења, припадности и моралне одговорности. Ова перспектива све чешће улази у судницу кроз вокабулар људских права: тужиоци настоје да спорове о својини преобликују као повреду права на културно наслеђе, покушавајући да заобиђу строге техничке захтеве приватног права и парничног поступка. Поглавље испитује да ли норме људских права заиста продиру у правну арену међународног приватног права, делујући као мост између ригидних правила *lex situs* и моралних захтева реституције, те да ли се таква разматрања експлицитно појављују у образложењу судских одлука или делују у позадини, суптилно утичући на обликовање одлука и правних средстава.

Део VII: Правна средства и извршење. Седмо поглавље анализира практично остварење захтева у вези са културним добрима. Реституција самог објекта сматра се примарним циљем, али када то није оствариво, поставља се питање да ли алтернативе као што су накнада штете или симболично признање захтева могу пружити упоредив осећај правде. Имајући у виду утицај UNIDROIT Конвенције из 1995. године, која предвиђа накнаду за савесне држаоце, дисертација испитује начине уравнотежења очекивања тужилаца и *bona fide* стицалаца.

Разматра се и улога дипломатске сарадње, како је замишљена у инструментима UNESCO и каснијим конвенцијама. Поглавље посебно испитује у којој мери се правни лекови могу делотворно спровести у прекограничним оквирима и у којим ситуацијама извршење више зависи од политичке добре воље или репутационог притиска него од самог међународног приватног права, укључујући питање признавања одлука у страним јурисдикцијама и адекватности постојећих режима.

Закључак. У закључним разматрањима биће систематизовани налази истраживања, оцењена утемељеност постављених хипотеза и изложене препоруке за унапређење нормативног оквира.

4. Основне хипотезе од којих се полази у истраживању

Докторска дисертација полази од пет хипотеза које су међусобно повезане.

Искључиво ослањање на *lex originis* није довољно да обезбеди доследне реституционе исходе за културна добра у свим случајевима.

Иако се право државе порекла предмета често сматра природном тачком везивања, његова практична примена може бити проблематична. Земљу порекла неретко није лако објективно утврдити: артефакти се износе са недокументованих археолошких налазишта или из региона у којима савремене државне границе не одражавају историјске културне реалности. Додатне компликације настају када више држава полаже право на исти објекат. Ланци кријумчарења често унапред предвиђају примену *lex originis* и граде ланце власништва осмишљене да га поткопају. Природа културног наслеђа стога захтева суптилнију примену међународног приватног права, која би почивала на посебном оквиру за културна добра, довољно прецизном да обухвати не само савремену категоризацију оваквих покретних ствари, већ и да предвиди проблеме који настају услед промене *lex rei sitae*. У таквом оквиру, норме непосредне примене и јавни поредак били би допуна традиционалном методу, уместо да са њим долазе у сукоб.

Стицање културних добара у доброј вери захтева посебну колизиону норму која спречава стабилизацију незаконитих трансфера.

„Прање“ права својине на културним добрима обухвата сложене прекограничне трансфере у којима су последице стабилизације незаконитог преноса суштински другачије него код обичних покретних ствари: не нестаје само тржишна вредност, већ јединствен део колективног памћења и културног идентитета. Идеално меродавно материјално право морало би стога да постави знатно строжи критеријум за доказивање савесности, утолико пре што многа законодавства већ захтевају јасну документацију о пореклу и законитом извозу. У домену међународног приватног права, циљ није увођење униформног материјалног права, већ креирање адекватних колизионоправних правила чији основни задатак јесте да идентификују тачке везивања које спречавају одлучивање које даје легитимитет

злоупотреби међународног приватног права. Без таквог прилагођеног режима, крута примена права места налажења ствари у време спорног преноса може довести до тога да правила о решавању сукоба закона омогуће уместо да исправе неправилности настале у недозвољеној трговини.

Недоследности у исходу спорова о културним добрима могу се умањити одговарајућим корективним механизмима.

Ова хипотеза премешта тежиште са питања избора меродавног права на случајеве ограничења, допуне или искључења примене тако одређеног права. Као што се ослањање на једну, општу тачку везивања често показује недовољним за разрешавање нормативних напетости које прате реституцију, тако решење у појединим случајевима може подразумевати и напуштање традиционалног колизионоправног метода. Прецизно разграничење улоге и домета норми непосредне примене представља изазов због разноликости прописа који могу полагати право на овај статус, од општих управних прописа и ограничења извоза до закона који успостављају јавну својину. С друге стране, интерпретација института јавног поретка мора почивати на јасним критеријумима, тако да искључење примене страног права остане циљана и изузетна мера. Истовремено, доктрина јавног поретка поседује тежину која јој може дати ауторитет чувара културног наслеђа, способног да наметне основне вредности форума онда када су оне додатно ојачане међународним инструментима.

Одлуке у споровима о културним добрима треба да уваже начело културне правде, не доводећи у питање правну сигурност.

Ова хипотеза полази од запажања да се спорови о културним добрима више не решавају искључиво у оквирима логике приватне својине. UNIDROIT Конвенција из 1995. године изнела је на видело ограничења међународног приватног права, означивши тренутак када системски проблем „прања“ права својине више није могао бити игнорисан. Третирање објеката који носе историјску вредност на исти начин као друге робе постало је и правно и етички неодрживо. Позиве на повратак културних добара данас износе не само државе порекла, већ и културне заједнице, представници дијаспоре, а све чешће и грађани земаља тржишта, обликујући судску перцепцију о томе шта је правично и сразмерно. Хипотеза полази од претпоставке да судови треба да интегришу приступ културној правди не као политички гест, већ као део еволуције дисциплине која препознаје специфичност културних добара, уз очување правне сигурности и предвидивости поступка.

Усвајањем посебног међународноприватноправног оквира са јасним тачкама везивања, Србија би обезбедила уједначену праксу и ефикаснију реституцију.

Србија је направила видљиве кораке у области заштите културних добара, али и даље нема кохерентан систем који би усагласио јавноправне, кривичноправне и међународноправне аспекте са механизмима међународног приватног права. Фрагментираност постојећег оквира и недовољно истражен однос правила о

решавању сукоба закона према културном наслеђу стављају покушаје реституције у слабији положај, лишен јасних колизионих норми и критеријума за поступање. Суочени са недостатком јасних правила о меродавном праву, али и одсуством смерница о њиховој потенцијалној дерогацији, судови су препуштени *ad hoc* решавању. Усвајањем посебног оквира, Србија би ојачала своју улогу не само као држава порекла или транзита, већ и као правни форум који омогућава предвидиве и правично избалансиране исходе. Такав нормативни развој допринео би и приближавању међународним стандардима, истовремено учвршћујући кредибилитет Србије у глобалним напорима заштите културног наслеђа.

5. Методе које ће се у истраживању применити

Дисертација почива на комплексном истраживачком приступу који обједињује нормативноправни, упоредноправни, историјскоправни, емпиријски и интердисциплинарни метод. Ови методи се не примењују изоловано, већ су интегрисани како би се право испитало у његовој структуралној, историјској и интерпретативној димензији.

Нормативноправним методом биће анализирани кључни инструменти, међу којима Хашка конвенција из 1954, Конвенција UNESCO из 1970, UNIDROIT Конвенција из 1995. и Никозијска конвенција из 2017. године, релевантни извори права Европске уније, укључујући Директиву 2014/60/EУ, Уредбу 2019/880, Рим I и Брисел I *bis*, као и национални прописи, са посебним освртом на правни оквир Републике Србије. Упоредноправни метод испитаће како одабране јурисдикције *common law* и континенталног права уређују кључна питања реституције, са нагласком на рокове застарелости и одржаја, предуслове за пренос права својине, признавање захтева за заштиту националног блага и третман јавног интереса. Историјскоправни метод пратиће еволуцију међународног приватног права и прописа о културном наслеђу кроз кључне доктринарне прекретнице, показујући да су данашње недоследности често укоренење у територијалној логици која не одражава савремене потребе заштите културних добара. Емпиријски метод подразумева анализу репрезентативних судских и арбитражних одлука, као и коришћење регистара, база података и институционалних извора ради изградње чињеничне типологије мрежа кријумчарења и јурисдикцијских укрштања. Интердисциплинарни метод ослања се на увиде из антропологије, археологије, музеологије и етике, у мери потребној за контекстуално тумачење правних норми и слојевито разумевање интереса који се сударају у реституцији културних добара.

6. Очекивани резултати и научни допринос

Од дисертације се очекује да обогати теорију међународног приватног права дискусијом о потреби и начину редефинисања приступа одређивању меродавног права у споровима који се тичу стварних права на културним добрима. Такође, очекује се да из овог истраживања проистекну сугестије законодавцу за измене домаћих правила међународног приватног права у сфери стварноправних односа.

Проблем правне заштите културних добара је несумњиво слојевит и сложен. Ипак, чини се да су теорија и пракса до сада више биле усредсређене на његове јавноправне аспекте. Значај ове дисертације огледа се у томе што ће осветлити и међународно-приватноправну страну овог проблема која, како би требало да се покаже, није занемарљивог значаја. Ово питање остаје веома актуелно јер стварноправни спорови у вези са културним добрима нису ствар прошлости нити неког посебног историјског периода. То уосталом потврђују и недавно усвојени међународни уговори у овој области, чијој анализи ауторка намерава да посвети посебну пажњу у дисертацији. Задатак ће стога бити да се објасне разлози због којих неки традиционални институти међународног приватног права показују одређене мањкавости у области заштите културних добара. На тој линији, очекује се да ће један од доприноса ове дисертације бити и у скретању пажње на неопходност усклађеног приступа заштити културних добара у различитим гранама права.

Имајући у виду неуједначеност националних прописа у области заштите културних добара, од посебног ће значаја бити део дисертације у коме ће се испитати улога корективних механизма у одређивању меродавног права. Тај задатак би требало не само да превазиђе традиционална разматрања о проблемима идентификације норми непосредне примене и оцени испуњености услова за активирање механизма заштите домаћег јавног поретка, већ би требало да покаже у којој мери је индиректан метод, који је доминантан у међународном приватном праву, подесан за одређивање меродавног права у стварноправним споровима који се тичу културних добара. Ово је нарочито значајно с обзиром на вероватноћу јављања мобилног сукоба закона у овим стварима, који, на материјалноправном плану, може да изазове значајне практичне последице.

Коначно, очекује се да ауторка прикаже и систематизује постојећа знања о међународно-приватноправним механизмима заштите културних добара, чиме ће створити подлогу за њихово даље унапређење и надградњу.

7. Закључак

Имајући у виду да је кандидаткиња претходно положила све испите и испунила све услове који се захтевају за израду докторске дисертације, чланови Комисије предлажу Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду, као

и Већу научних области правно-економских наука Универзитета у Београду, да одобри њену израду под менторством проф. др Владимира Павића.

У Београду, маја 2026. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

др Владимир Павић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

др Маја Станивуковић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Новом Саду

др Марко Јовановић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

Прелиминарни списак литературе

Чланци на српском језику и језицима држава бивше Југославије

Ђукић, Д. „Zaštita kulturnih dobara i imovinska prava crkava i verskih zajednica“, *Harmonius Journal of Legal and Social Studies in South East Europe*, 2020, стр. 81–96.

Ivanc, T. „Aktualna pitanja zaštite kulturne baštine s naglaskom na ograničenje prava svojine“, *Zbornik radova Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse* 12, 2014, стр. 398–407.

Ivković, M., и Doležal, D. „Osobitosti i mogućnosti prevencije kriminaliteta povezanog s kulturnim dobrima i umjetninama“, *Kriminalističke teme* 21(3–4), 2021, стр. 77–102.

Јовановић, М. „Има ли места за међународну трговинску арбитражу у европском судском простору?“, *Правни живот* 11/2010.

Крстић, Г. „Сузбијање незаконите трговине културним добрима“, *Crimen (Београд)* 14(1), 2023, стр. 97–113, doi:10.5937/crimen2301097K.

Мидоровић, С. Д., Милић, И. Д. „Изазови права културних добара у Републици Србији“, *Зборник радова Правног факултета у Приштини*, 2016, стр. 177–191.

Павић, В., и Ђорђевић, М. „Novine u pravnom okviru za ADR u Srbiji“, *Harmonius Journal of Social and Legal Studies in South East Europe* 2014, стр. 244–271.

Poljanec, K. „Restitucija kulturnog predmeta i Europsko građansko procesno pravo“, *Pravni vjesnik* 33(3–4), 2017, стр. 131–150.

Ракић, Б. М. „Право приступа и уживања културног наслеђа као људско право“, *Социолошки преглед* 54(4), 2020, стр. 1210–1259, doi:10.5937/socpreg54-30009.

Станивуковић, М. „Ад хок арбитража на територији Србије: покретање поступка и конституисање арбитражног суда“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 3, 2013.

Томић, З. Р. „Јавни поредак – појам и структура“, *Анали Правног факултета у Београду* 67(2), 2019, стр. 34–48. doi:10.5937/AnaliPFB1902035T.

Вучић, М., и Новаковић, М. „Имплементација европског правног оквира у области незаконите трговине културним добрима у Републици Србији“, *Дипломатија и безбедност* VIII(1), 2025, стр. 157–194, doi:10.5937/DB2501157V.

Челић, Д. М. „Ограничења права својине на непокретним културним добрима“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 55(2), 2021, стр. 545–569, doi:10.5937/zrpfns55-31525.

Чоловић, В. Ж. „Норме непосредне примене и јавни поредак“, *Страни правни живот* 66(3), 2022, стр. 349–366, doi:10.56461/SPZ_22301KJ.

Šošić, Т. М. „Појам културне баштине – међународноправни поглед“, *Зборник радова Правног факултета у Сплиту* 51(4), 2014, стр. 833–860.

Живковић, М. „Примена колизионе нормe међународног приватног права на право државе са нејединственим правним подручјем“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу* 22, 1982, стр. 473–489.

Живковић, М., и Кнежевић, Г. „Zloupotreba prava i izigravanje zakona u међународном приватном праву“, у: *Zloupotreba prava* (ур. Р. Ковачевић-Куштримовић), Правни факултет, Институт за правна и друштвена истраживања, Ниш, 1996, стр. 195–202.

Чланци на страним језицима

Barraclough, A., Waincymer, J. „Mandatory Rules of Law in International Commercial Arbitration“, *Melbourne Journal of International Law* 6(2), 2005, стр. 205–244.

Bermann, G. A. „Introduction: Mandatory Rules of Law in International Arbitration“, *The American Review of International Arbitration* 18, 2007, стр. 1–20.

Bieczyski, M. M. „The Nicosia Convention 2017: A New International Instrument Regarding Criminal Offences against Cultural Property“, *Santander Art and Culture Law Review* 2/2017(3), 2017, стр. 255–274, doi:10.4467/2450050XSNR.17.031.8432.

Braulotte, T. „Art Law Dispute Resolution and the Court of Arbitration for Art“, *b-Arbitra | Belgian Review of Arbitration* 2022(2), 2022, стр. 218–237.

Brodie, N., i Sabrine, I. „The Illegal Excavation and Trade of Syrian Cultural Objects: A View from the Ground“, *Journal of Field Archaeology*, 2018, doi:10.1080/00934690.2017.1410919.

Campfens, E. „Whose Cultural Objects? Introducing Heritage Title for Cross-Border Cultural Property Claims“, *Netherlands International Law Review* 67, 2020, стр. 257–295, doi:10.1007/s40802-020-00174-3.

Cannon-Brookes, P. „Antiquities in the Market-Place: Placing a Price on Documentation“, *Antiquity* 68(259), 1994, стр. 349–350, doi:10.1017/S0003598X00046688.

Carducci, G. „Restitution of Cultural Property“, *Alexandria: The Journal of National and International Library and Information Issues* 16(3), 2004, стр. 171–174.

Carruthers, J. M. „Looking at cultural objects through a private international law lens“, у: *Derecho internacional privado sobre Derechos reales en la Unión Europea = Private International Law on Rights in rem in the European Union* (ур. М. Font i Mas), Marcial Pons, Madrid, 2024, стр. 557–581.

Cechi, A. „Cultural Heritage: The Interplay Between International Cultural Heritage Law and the Italian Rules Protecting Good Faith Possessors“, *The Italian Yearbook of International Law Online* 33(1), 2024, стр. 491–496, doi:10.1163/22116133-03301027.

Cechi, A. „The return of cultural objects displaced during colonialism. What role for restorative justice, transitional justice and alternative dispute resolution?“, *The International Journal of Restorative Justice* 6(1), 2023, стр. 95–118, doi:10.5553/TIJRJ.000060.

Cechi, A. „When Private International Law Meets Cultural Heritage Law – Problems and Prospects“, y: *Yearbook of Private International Law, Vol. XIX – 2017/2018* (yp. A. Bonomi и G. P. Romano), Verlag Dr. Otto Schmidt, Köln, 2018, стр. 269–294, doi:10.9785/9783504386078-014.

Cornu, M. и Renold, M.-A. „New Developments in the Restitution of Cultural Property: Alternative Means of Dispute Resolution“, *International Journal of Cultural Property* 17(1), 2010, стр. 1–31, doi:10.1017/S0940739110000044.

Cvetković, V. M., Gole, S., Renner, R., Jakovljević, V., и Lukić, T. „Qualitative insights into cultural heritage protection in Serbia: Addressing legal and institutional gaps for disaster risk resilience“, *Open Geosciences* 16(1), 2024, doi:10.1515/geo-2022-0755.

Daly, B. W. „The Potential for Arbitration of Cultural Property Disputes: Recent Developments at the Permanent Court of Arbitration“, *The Law and Practice of International Courts and Tribunals* 4, 2005, стр. 261–280.

Deli, M. B., Proietti, V. „Art-related disputes and ADR methods“, *Revista de Direito Internacional (RDI)* 17(3), 2020, стр. 233–246.

Dorđević, M. „Article 4“, y: *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG): A Commentary* (yp. S. Kröll, L. Mistelis и P. Perales Viscasillas), изд. C. H. Beck • Hart • Nomos, München/Oxford, 2018.

Dorđević, M., Jovanović, M. „Access to Arbitration by Economically Weaker Parties“, *Croatian Arbitration Yearbook* 24, 2017, стр. 77–94.

Francioni, F. „General Principles Applicable to International Cultural Heritage Law“, y: *General Principles and the Coherence of International Law* (yp. M. Andenæs et al.), Queen Mary Studies in International Law vol. 37, Brill | Nijhoff, Leiden, 2019, стр. 389–407, doi:10.1163/9789004390935_024.

Francioni, F. „Public and Private in the International Protection of Global Cultural Goods“, *European Journal of International Law* 23(3), 2012, стр. 719–730, doi:10.1093/ejil/chs039.

Fiorentini, F. „The Trade of Cultural Property: Legal Pluralism in an Age of Global Institutions“, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2473970>.

Gerstenblith, P. „For Better and For Worse: Evolving United States Policy on Cultural Property Litigation and Restitution“, *International Journal of Cultural Property* 22(2–3), 2015, стр. 357–378, doi:10.1017/S094073911500017X.

Gerstenblith, P. „Schultz and Barakat: Universal Recognition of National Ownership of Antiquities“, *Art, Antiquity and Law* 14, 2009, стр. 21–44.

Giorgallis, A. „The idea of protecting cultural heritage for the benefit of future generations in international cultural heritage law“, *International Journal of Cultural Property* 32(1), 2025, стр. 76–99, doi:10.1017/S0940739124000171.

Gillies, L. E. „The contribution of jurisdiction as a technique of demand side regulation in claims for the recovery of cultural objects“, *Journal of Private International Law* 11(2), 2015, стр. 295–316, doi:10.1080/17441048.2015.1068003.

Hiber, D., Pavić, V. „Arbitration and Crime“, *Journal of International Arbitration* 25(4), 2008, стр. 461–478.

Klasiček, D., Nedić, T., и Budiša, V. „Protection of cultural goods in Croatia and Serbia with the emphasis on restrictions of ownership“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu* LXII, 2023, стр. 77–96.

Koush, A. „Illicit trafficking in cultural property as a human rights issue: Sovereignty over cultural resources and the right to self-determination. Case study of Iraq“, *International Journal of Cultural Property* 32(1), 2025, стр. 31–57, doi:10.1017/S0940739125000025.

Merryman, J. H. „Two Ways of Thinking about Cultural Property“, *American Journal of International Law* 80(4), 1986, стр. 831–853, doi:10.2307/2202065.

Michaels, R. „Public and Private International Law: German Views on Global Issues“, *Journal of Private International Law* 4(1), 2008, стр. 121–138.

Moreno Blesa, L. „La restitución de bienes culturales en el derecho internacional privado y los litigios relativos a los derechos reales“, *Revista de Derecho Privado* 107(4), 2023, стр. 25–54.

Nott, S. M. „Title to Illegally Exported Items of Historic or Artistic Worth“, *The International and Comparative Law Quarterly* 33(1), 1984, стр. 203–207.

Ochoa Jiménez, M. J. „Conflict of Laws and the Return of Indigenous Peoples' Cultural Property: A Latin American Perspective“, *International Journal of Cultural Property* 26(4), 2019, стр. 437–456, doi:10.1017/S0940739119000341.

Ognibene, W. R. „Lost to the Ages: International Patrimony and the Problem Faced by Foreign States in Establishing Ownership of Looted Antiquities“, *Brooklyn Law Review* 84, 2019.

Ortega Giménez, A. „La necesaria protección jurídica internacional del patrimonio histórico-artístico y cultural en Derecho internacional privado español: especial atención al caso Cassirer“, *Cuadernos de Derecho Transnacional* 16(2), 2024, стр. 1186–1216, doi:10.20318/cdt.2024.8969.

Patias, P., Georgiadis, C. „Fighting Illicit Trafficking of Cultural Goods—The ENIGMA Project“, *Remote Sensing* 15(10), 2023, doi:10.3390/rs15102579.

Pavić, V. „Protecting and Challenging the Arbitrator’s Jurisdiction“, y: *Cambridge Compendium of International Commercial and Investment Arbitration* (yp. S. Kröll, A. K. Bjorklund и F. Ferrari), Cambridge University Press, Cambridge, 2023, cтp. 738–770.

Pertegás Sender, M. „Cross-Border Art Cases: Delocalized Litigation Despite Local Provenance?“, *New York University Journal of International Law and Politics* 56(1), 2024, cтp. 331–344.

Polner, M. „Preventing Illicit Trafficking of Cultural Objects: A Supply Chain Perspective“, y: *The Palgrave Handbook on Art Crime* (eds. S. Hufnagel и D. Chappell), Palgrave Macmillan, London, 2019, doi:10.1057/978-1-137-54405-6_34.

Renold, M.-A. „Legal Obstacles to Claims for the Restitution of Looted Art“, y: *Yearbook of Private International Law, Vol. XIX – 2017/2018* (yp. A. Bonomi и G. P. Romano), Verlag Dr. Otto Schmidt, Köln, 2018, cтp. 247–268, doi:10.9785/9783504386078-013.

Rodríguez Temiño, I., Yáñez Vega, A. „Looting and Illicit Trafficking of Archaeological Heritage“, y: *Encyclopedia of Archaeology* (2. изд.) (yp. E. Nikita, T. Rehren), Academic Press, 2024, cтp. 557–564, doi:10.1016/B978-0-323-90799-6.00058-6.

Shehade, M., Fouseki, K. и Walker Tubb, K. „Alternative Dispute Resolution in Cultural Property Disputes: Merging Theory and Practice“, *International Journal of Cultural Property* 23(3), 2016, cтp. 343–355, doi:10.1017/S094073911600031X.

Siehr, K. „Private international law and the difficult problem to return illegally exported cultural property“, *Uniform Law Review* 20(4), 2015, cтp. 503–515, doi:10.1093/ulr/unv033.

Symeonides, S. C. „A Choice-of-Law Rule for Conflicts Involving Stolen Cultural Property“, *Vanderbilt Journal of Transnational Law* 38(4), 2005, cтp. 1177–1198.

Szabados, T. „In Search of the Holy Grail of the Conflict of Laws of Cultural Property: Recent Trends in European Private International Law Codifications“, *International Journal of Cultural Property* 27(3), 2020, cтp. 323–347, doi:10.1017/S0940739120000223.

Tanzi, A. M. „The Means for the Settlement of International Cultural Property Disputes: An Introduction“, *Transnational Dispute Management (TDM)* 2, 2020.

Urbinati, S. „The European Union Legal Framework and the Fight against the Illicit Trafficking of Cultural Property Coming from Situations of Armed Conflict“, *Santander Art and Culture Law Review* 4(2), 2018, cтp. 51–70, doi:10.4467/2450050XSNR.18.018.10372.

Vadász, V., Buzinkay, P. „Safeguarding Public Collections: A New Approach to the Recovery of Cultural Objects Unlawfully Removed from State Ownership“, *International Journal of Cultural Property* 32(2), 2025, cтp. 149–166, doi:10.1017/S0940739125100106.

Varner, E. „Arbitrating Cultural Property Disputes“, *Cardozo Journal of Conflict Resolution* 13, 2012, стр. 477–526.

Visconti, A. „Cultural Property Trafficking“, у: *Routledge Handbook of Transnational Criminal Law* (уп. N. Boister и R. J. Currie), Routledge, London & New York, 2014.

Von Kumberg, W. „Mediation: Analysing the impact of the Singapore Convention“, *The Resolver: The Quarterly Magazine of The Chartered Institute of Arbitrators* 2023(2), 2023, стр. 12–13.

Weller, M. „Cultural objects, protection of“, у: *Encyclopedia of Private International Law* (уп. J. Basedow, G. Rühl, F. Ferrari и P. de Miguel Asensio), Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2017, стр. 499–506, doi:10.4337/9781782547235.C.34.

Yasaitis, K. E. „National Ownership Laws as Cultural Property Protection Policy: The Emerging Trend in United States v. Schultz“, *International Journal of Cultural Property* 12, 2005, стр. 95–113, doi:10.1017/S094073910505006X.

Yates, D. и Smith, E. „Antiquities Trafficking and the Provenance Problem“, у: *Collecting and Provenance: A Multidisciplinary Approach* (уп. J. Milosch и N. Pearce), Rowman & Littlefield, Lanham (MD), 2019, стр. 385–394.

Zhang, Y. „The Right to Restitution of Cultural Property Removed as Spoils of War during Nineteenth-Century International Warfare“, *University of Pennsylvania Journal of International Law* 42(4), 2021, стр. 1097–1155.

Књиге на српском језику и језицима држава бивше Југославије

Бодирога, Н. *Парнични поступак*, 3. изд., Правни факултет, Београд, 2024.

Варади, Т., Бордаш, Б., Кнежевић, Г., Павић, В. *Међународно приватно право*, 14. издање, Београд, 2012.

Вилус, Ј. *Pravna zaštita kulturnih dobara*, Европски центар за мир и развој (ECPD) Универзитета за мир Уједињених нација, Београд, 2007.

Дика, М., Кнежевић, Г., Стојановић, С. *Коментар Закона о међународном приватном и процесном праву*, Номос, Београд, 1991.

Ђорђевић, С. *Решавање мобилних сукоба закона у стварноправним односима са елементом иностраности*, Правни факултет Универзитета у Крагујевцу, Институт за правне и друштвене науке, Крагујевац, 2015.

Ђорђевић, С., Мешкић, З. *Међународно приватно право. I, Општи део*, Институт за правне и друштвене науке Правног факултета, Крагујевац, 2016.

Гершић, Г. *Енциклопедија права*, Правни факултет, Центар за издаваштво и информисање, Београд, 2011.

Јакшић, А. *Грађанско процесно право*, 8. изд., Правни факултет, Центар за издаваштво и информисање, Београд, 2015.

Јакшић, А. *Међународно приватно право – општа теорија*, Правни факултет, Београд, 2017.

Јакшић, А., Ђорђевић, С. *Практикум за међународно приватно и међународно грађанско процесно право*, Досије, Београд, 2004.

Јездић, М., Пак, М. *Међународно приватно право*, 4. изд., Научна књига, Београд, 1980.

Китић, Д. *Међународно приватно право*, 4. издање, Правни факултет Универзитета Унион; Службени гласник, Београд, 2022.

Кнежевић, Г., Павић, В. *Арбитража и ADR*, 3. изд., Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2013.

Кнежевић, Г., Павић, В. *Приручник за полагање правосудног испита: Међународно приватно право*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2012.

Кнежевић, Г., Павић, В., Јовановић, М. *Међународно приватно право*, 12. издање, Службени гласник, Београд, 2024.

Крећа, М. *Међународно јавно право*, Правни факултет, Београд, 2022.

Кривошејев, В., Ристановић, Р. *Окупирана култура: Нацисти, колаборационисти, музеји и културна добра у Србији током Другог светског рата*, Друштво за урбану историју, Београд, 2023.

Марковић, Г., Пејић, С. *Споменичко наслеђе Србије: непокретна културна добра од изузетног и великог значаја*, 2. изм. и доп. изд., Републички завод за заштиту споменика културе, Београд, 2007.

Станивуковић, М., Живковић, М. *Међународно приватно право: општи део*, 9. издање, Службени гласник, Београд, 2024.

Станивуковић, М., Ђундић, П. *Међународно приватно право: посебни део*, 2. измењено и допуњено издање, Правни факултет, Нови Сад, 2015.

Чоловић, В. „Јавни поредак у међународном приватном праву“, *Српски годишњак за међународно право*, Српско удружење за међународно право, Београд, 2022, стр. 182–196.

Шкулић, М. *Организовани криминалитет – појам, појавни облици, кривична дела и кривични поступак*, 3. изд., Службени гласник, Београд, 2024.

Књиге на страним језицима

Albert, M. T., Bernecker, R., Cave, C., Prodan, A. C., и Ripp, M. (ур.), *50 Years World Heritage Convention: Shared Responsibility, Conflict & Reconciliation*, Heritage Studies, књ. 8, Springer, Cham, 2022.

Alexander, N., Chong, S., Giorgadze, V. *The Singapore Convention on Mediation – A Commentary*, 2nd ed., Kluwer Law International (Global Trends in Dispute Resolution, vol. 8), Singapore, 2022.

Banu, R. *Nineteenth Century Perspectives on Private International Law*, Oxford University Press, Oxford, 2018, doi:10.1093/oso/9780198819844.001.0001.

Blackaby, N., Partasides, C., Redfern, A. *Redfern and Hunter on International Arbitration*, 7th ed., Oxford University Press, Oxford, 2022, doi:10.1093/law/9780192869906.001.0001.

Blake, J. E. *International Cultural Heritage Law*, Oxford University Press, Oxford, 2015.

Born, G. B. *International Arbitration: Law and Practice*, 3. изд., Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 2021.

Brodie, N., Kersel, M. M., Luke, C. и Tubb, K. W. (yp.) *Archaeology, Cultural Heritage, and the Antiquities Trade*, University Press of Florida, Gainesville, FL, 2006, doi:10.5744/florida/9780813029726.001.0001.

Carstens, A.-M. и Varner, E. (eds.) *Intersections in International Cultural Heritage Law*, Cultural Heritage Law and Policy, Oxford University Press, Oxford, 2020.

Casini, L. *Advanced Introduction to Cultural Heritage Law*, Elgar Advanced Introductions series, Edward Elgar Publishing, Cheltenham & Northampton (MA), 2024.

Cechi, A. *The Settlement of International Cultural Heritage Disputes: Towards a Lex Culturalis?*, Oxford University Press, Oxford, 2014.

Collins, L. (ed.) *Dicey, Morris and Collins on the Conflict of Laws*, 14th изд., Sweet & Maxwell, London, 2010.

Fach Gómez, K., López Rodríguez, A. M., *60 Years of the New York Convention: Key Issues and Future Challenges*, Kluwer Law International B.V., The Netherlands, 2019.

Fawcett, J. J., Ní Shúilleabháin, M., и Shah, S. *Human Rights and Private International Law*, Oxford University Press, Oxford, 2016, doi:10.1093/law/9780199666409.001.0001.

Fouchard, P., Gaillard, E., Goldman, B., и Savage, J. *Fouchard Gaillard Goldman on International Commercial Arbitration*, Kluwer Law International, The Hague, 1999.

Francioni, F., и Gordley, J. (yp.) *Enforcing International Cultural Heritage Law*, Cultural Heritage Law and Policy, Oxford University Press, Oxford, 2013, doi:10.1093/acprof:oso/9780199680245.001.0001.

Francioni, F., Lenzerini, F. (yp.) *The 1972 World Heritage Convention: A Commentary*, 2. изд., Oxford Commentaries on International Cultural Heritage Law, Oxford University Press, Oxford, 2023, doi:10.1093/law/9780198877448.001.0001.

Francioni, F., и Vrdoljak, A. F. (yp.) *The Oxford Handbook of International Cultural Heritage Law*, Oxford Handbooks, Oxford University Press, Oxford, 2020, doi:10.1093/law/9780198859871.001.0001.

Gill, D. W. *Artwashing the Past: Context Matters*, Rowman & Littlefield Publishers, United States, 2024.

Grušić, U., et al. *Cheshire, North & Fawcett: Private International Law*, 15th ed., Oxford University Press, Oxford, 2017, doi:10.1093/law/9780199678983.001.0001.

Hatzimihail, N. E. *Preclassical Conflict of Laws*, Cambridge Studies in International and Comparative Law, Cambridge University Press, Cambridge, 2021, doi:10.1017/9781139016674.

Hoffman, B. T. (ed.) *Art and Cultural Heritage: Law, Policy and Practice*, Cambridge University Press, Cambridge, 2009.

Holtzmann, H., Neuhaus, J. *A Guide to the UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration: Legislative History and Commentary*, Kluwer Law and Taxation Publishers, Deventer/Boston/The Hague, 1989.

Jakubowski, A., Hausler, K., Fiorentini, F. (уредници), *Cultural Heritage in the European Union: A Critical Inquiry into Law and Policy*, Studies in Intercultural Human Rights, св. 9, Brill Nijhoff, Leiden/Boston, 2019.

Lipstein, K., International Association of Legal Science *International Encyclopedia of Comparative Law*, Vol. 3: *Private International Law*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2011.

O'Keefe, P. J. *Commentary on the UNESCO 1970 Convention on Illicit Traffic*, Institute of Art and Law, Leicester, 2000.

Ochoa Jiménez, M. J. *Derecho internacional privado y bienes culturales: una aproximación en perspectiva latinoamericana*, Instituto de Investigaciones Jurídicas, UNAM, Ciudad de México, 2021.

Prott, L. V. *Commentary on the 1995 UNIDROIT Convention on Stolen or Illegally Exported Cultural Objects: Return and Restitution in the Twenty-First Century*, 2. изд., Institute of Art and Law, Leicester, 2021.

Reimann, M., и Zimmermann, R. (yp.) *The Oxford Handbook of Comparative Law*, 2nd ed., Oxford University Press, Oxford, 2019.

Renold, M.-A., in coop. w. Chechi, A., Ferland, J., и Velioglu-Yildizci, E. *Cross-border restitution claims of art looted in armed conflicts and wars and alternatives to court litigations*, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, European Parliament, Brussels, 2016.

Rogerson, P. *Collier's Conflict of Laws*, 4. изд., Cambridge University Press, Cambridge, 2013.

Roodt, C. *Private International Law, Art and Cultural Heritage*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2015. doi:10.4337/9781781002162.

Stahn, C., *Confronting Colonial Objects: Histories, Legalities, and Access to Culture* (yp. Stahn, C.), Oxford University Press, Oxford, 2023.

Stamatoudi, I. A. *Cultural Property Law and Restitution: A Commentary to International Conventions and European Union Law*, Edward Elgar Publishing Ltd., Cheltenham, 2011.

Symeonides, S. C. *Codifying Choice of Law Around the World: An International Comparative Analysis*, Oxford University Press, Oxford, 2017.

Torremans, P. *Intellectual Property and Private International Law*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2015, doi:10.4337/9781784716448.

Vadi, V. *Cultural Heritage in International Investment Law and Arbitration*, Cambridge University Press, Cambridge, 2014.

Vadi, V. и Schneider, H. E. G. S. (yp.) *Art, Cultural Heritage and the Market: Ethical and Legal Issues*, Springer, Berlin & Heidelberg, 2014.

Vrdoljak, A. F., Jakubowski, A. и Chechi, A. (yp.) *The 1970 UNESCO and 1995 UNIDROIT Conventions on Stolen or Illegally Transferred Cultural Property: A Commentary*, Oxford Commentaries on International Cultural Heritage Law, Oxford University Press, Oxford, 2024, doi:10.1093/law/9780192846884.001.0001.

Yang, X. *State Immunity in International Law*, Cambridge University Press, Cambridge, 2012.

Zumbansen, P., yp., *The Oxford Handbook of Transnational Law*, Oxford University Press, Oxford, 2021, doi:10.1093/oxfordhb/9780197547410.001.0001.

Други извори

Brodie, N., Yates, D., Slot, B., Batura, O., van Wanrooij, N., Op 't Hoog, G. *Illicit trade in cultural goods in Europe: Characteristics, criminal justice responses and an analysis of the applicability of technologies in the combat against the trade*, European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019.

[https://publ.icomos.org/publicomos/jlbSai?html=Bur&base=technica&ref=43126&file=1803.pdf&path=NC0219066ENN.en%20\(1\).pdf](https://publ.icomos.org/publicomos/jlbSai?html=Bur&base=technica&ref=43126&file=1803.pdf&path=NC0219066ENN.en%20(1).pdf)

Cornu, M., Renold, M.-A., Frigo, M., Fromageau, J., Fortis, É., Armbrüster, C., Beauvais, P., Negri, V., et al. *Study on preventing and fighting illicit trafficking in cultural goods in the European Union*, CECOJI-CNRS – UMR 6224, Final Report, European Commission DG Home Affairs, Paris, October 2011. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ca56cfac-ad6b-45ab-b940-e1a7fa4458db>

CECOJI-CNRS, Directorate-General for Migration and Home Affairs (European Commission), *Study on Preventing and Fighting Illicit Trafficking in Cultural Goods in the European Union*, Final Report, DR-03-13-246-EN-N, October 2011. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ca56cfac-ad6b-45ab-b940-e1a7fa4458db>

International Law Association, Committee on Participation in Global Cultural Heritage Governance. „Executive Summary of Final Report (2022)“, Background report, 29.09.2022, SSRN, doi:10.2139/ssrn.4220407.

INTERPOL. (2016). *Protecting cultural heritage: An imperative for humanity* [Policy report]. INTERPOL. https://www.interpol.int/content/download/685/file/An%20Imperative%20for%20Humanity%20EN%20491_SRIUN.pdf

INTERPOL. „80 arrests and more than 37,700 cultural goods seized in major art trafficking bust“, INTERPOL News, 22 May 2025. <https://www.interpol.int/en/News-and-Events/News/2025/80-arrests-and-more-than-37-700-cultural-goods-seized-in-major-art-trafficking-bust>

Јакшић, А. *Обезбеђење извршења обавеза у међународном приватном праву: докторска дисертација*, Београд, 1989.

Prott, L. V. *Strengths and Weaknesses of the 1970 Convention: An Evaluation 40 years after its adoption*, Background paper, 2. изд., UNESCO, Paris, 2012. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245258>

Schneider, M. (2024). *Repatriation of cultural heritage: the 1995 UNIDROIT Convention* [conference paper]. https://www.insegnadeltgiglio.it/wp-content/uploads/2024/10/04-03_Repatriation-of-cultural-heritage-the-1995-UNIDROIT-Convention-Marina-Schneider.pdf

Stewart, D. P. *The Foreign Sovereign Immunities Act: A Guide for Judges*, 2. изд., Federal Judicial Center, Washington D.C., 2018. <https://www.govinfo.gov/content/pkg/GOVPUB-JU13-PURL-gpo116477/pdf/GOVPUB-JU13-PURL-gpo116477.pdf>

Trioschi, A. „Art-Related Disputes and ADR Methods: A Good Fit?“, *Kluwer Arbitration Blog*, 8. јул 2018. <https://legalblogs.wolterskluwer.com/arbitration-blog/art-related-disputes-and-adr-methods-a-good-fit/>

UNESCO. *Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention* (WHC.25/01 2025), UNESCO World Heritage Centre, Paris, 2025. <https://whc.unesco.org/en/guidelines/>

UNESCO & UNIDROIT. (2011). *UNESCO–UNIDROIT Model Provisions on State Ownership of Undiscovered Cultural Objects* [with explanatory materials]. <https://www.unidroit.org/english/documents/2012/study70a/s-70a-main-e.pdf>

UNIDROIT Secretariat. (2001). *UNIDROIT Convention on Stolen or Illegally Exported Cultural Objects: Explanatory Report. Uniform Law Review*, 6(3).
<https://www.unidroit.org/english/conventions/1995culturalproperty/1995culturalproperty-explanatoryreport-e.pdf>

Завод за заштиту споменика културе града Београда (ур.), *Културно добро данас – вредност и значење: Зборник радова VIII конференције*, Завод за заштиту споменика културе града Београда, Београд, 2020.
<https://beogradskonasledje.rs/wp-content/uploads/2012/01/zbornik-VIII-web.pdf>

**TO THE ACADEMIC COUNCIL
OF THE UNIVERSITY OF BELGRADE FACULTY OF LAW**

Pursuant to the decision of the Head of Doctoral Studies and the Department of Civil Law at the University of Belgrade Faculty of Law, we have been appointed as members of the Committee for the Defence of the Doctoral Dissertation Project, tasked with providing an opinion on the suitability of the doctoral dissertation topic submitted by the candidate Milica Arsić, titled: **The Odyssey of Heritage: Determining the Applicable Law in Cultural Property Disputes** (in Serbian: **Одисеја наслеђа: Одређивање меродавног права у споровима о културним добрима**) which the candidate shall draft and defend in the English language. Given that the candidate successfully defended her doctoral dissertation project on 12 December 2025, and seeing that the members of the Committee have reviewed the proposed topic, the rationale, and the primary bibliography, we hereby submit to the Academic Council of the University of Belgrade Faculty of Law the following

REPORT

**ON THE CANDIDATE'S BACKGROUND AND THE ASSESSMENT OF THE
SCIENTIFIC MERIT OF THE PROPOSED DOCTORAL DISSERTATION
TOPIC**

1. General information on the candidate and the dissertation

a) Basic information about the candidate

Milica Arsić was born on 29 February 1992 in Belgrade. She completed her primary education at the "Zmaj Jova Jovanović" school as the valedictorian and graduated from the Fifth Belgrade High School with the "Vuk Karadzic" diploma for academic excellence.

She graduated from the University of Belgrade Faculty of Law in 2015, specialising in International Law, with a Grade Point Average (GPA) of 9.70/10. In recognition of her academic achievements, she was awarded the "Dositeja" scholarship by the Ministry of Education of the Republic of Serbia.

In 2017, she completed her Master of Laws (LLM) in International Business Law at the same Faculty under the supervision of Professor Vladimir Pavic, achieving a GPA of 10.00/10. Her Master's thesis, "Overriding Mandatory Rules in International

Arbitration", examines the relationship between party autonomy and the mandatory rules in presence of a foreign element. In 2016, she received second place "Gasó Knezevic" award for her research paper "Anti-suit Injunctions in International Commercial Arbitration" based on her masters research.

During her undergraduate studies, she was a member of the University of Belgrade Faculty of Law team at the *Willem C. Vis International Commercial Arbitration Moot*, which won the *Werner Melis and Frederic Eisemann* Honourable Mention for the Best Memorandum. As part of her postgraduate studies, she participated in the Erasmus+ Intensive Programme in European Private Law at the University of Salzburg in 2016, for which she received a full scholarship in recognition of her academic excellence. Between 2016 and 2018, she worked as an intern at the NKO Partners law office, specialising in international commercial law. Furthermore, she contributed to the preparation of students as an Assistant Coach for the University of Belgrade Vis Moot team from 2018 to 2020.

In 2017, the candidate enrolled in doctoral studies at the University of Belgrade Faculty of Law, specialising in Private International Law. She has successfully completed all curriculum requirements, including the defence of her doctoral research project and seminar paper, and has passed both doctoral examinations with GPAs of 9.00 and 10.00, respectively. In 2021, she was awarded the *Ryoichi Sasakawa Young Leaders Fellowship* (SYLFF) for her academic contribution to cultural heritage law.

She has been active within the 1995 UNIDROIT Convention Academic Project since 2020 as an individual research partner, focusing on the harmonisation and implementation of international legal standards regarding the restitution of stolen or illegally exported cultural objects. In 2021, UNESCO selected her as an expert in the field of cultural heritage, in which capacity she participated in the World Heritage Young Professionals Forum held alongside the 44th session of the World Heritage Committee in Fuzhou, China. As a member of the Innovation and Sustainable Development Expert Group, she contributed to the drafting of the Forum's Outcome Document, with an emphasis on community engagement and long-term cultural sustainability. She is currently a member of the *World Heritage Young Professionals Forum Alumni Network*, participating in initiatives dedicated to sustainable heritage management and the involvement of youth in World Heritage governance.

In 2019, she joined the Global Research Network (GRN) as a member of the Alternative Dispute Resolution Think Tank, where she coordinated initiatives aimed at a more inclusive approach to arbitration and mediation. She was promoted to Junior Fellow in 2022, and since 2024, she has served as a Research Associate within the *War, Conflict and Global Migration* section, focusing on the protection of cultural heritage in conflict zones. She is also a member of Europa Nostra International.

The candidate is professionally engaged as an analyst at Baha Corporation, where she analyses global financial markets and their regulatory frameworks. Her work focuses particularly on drafting legal reports for clients in the field of international investment, based on economic trends and relevant geopolitical factors.

In addition to her native Serbian, Milica Arsić is proficient in English, Russian, and Spanish.

b) Information on Academic Publications

The candidate has published the following relevant academic papers:

"Mediation in Cultural Heritage Disputes – Pro et Contra", *Gdanskie Studia Prawnicze* XXV, Nr 2(50)/2021: Cultural Heritage Law (ed. Kamil Zeidler), University of Gdansk, 2021, 134–147.

The paper examines the relationship between mediation and cultural heritage disputes, with particular regard to the prospects offered by the Singapore Convention. Suited to complex yet delicate conflicts, this dispute resolution mechanism is becoming increasingly attractive in cultural heritage disputes, whilst the distinct features of claims involving cultural property may both impair and enable the traditional benefits of mediation. The author recommends several possible improvements relating to the contractual mediation clause as a prerequisite to proceedings, as well as the enforceability of the parties' agreement as their outcome.

"Komorijenti u senci međunarodnog privatnog prava" [Commorientes in the Shadow of Private International Law], *Pravni život*, No. 7–8, Beograd, 2019, 173-191.

The paper analyses the issue of characterisation of the commorientes institute in private international law, the scenario where conflicting provisions of a multiplicity of applicable laws lead to the hurdles involving their application, and potential methods for overcoming this conflict. Special attention is devoted to the provisions of the Serbian Draft Private International Law Act, a comparison with European Union regulations, alongside a comparative legal overview of solutions in common law and civil law systems.

"Perspektive zastite turista u međunarodnom privatnom pravu" [Perspectives on Tourist Protection in Private International Law], *Harmonius Journal of Legal and Social Studies in South East Europe*, Beograd, 2019, 369–386.

The paper deals with the results of research on the protection of tourists from the perspective of private international law. Tourists who choose to organise their travel independently of travel agencies do not enjoy a special degree of protection; rather, the position of these individuals abroad is conditioned by the dual nature of their role as foreign nationals and consumers. Bearing in mind Serbia's long-standing active participation in the work of the Hague Conference on Private International Law, particular attention is given to the current work of this organisation on the tourist protection project, as well as the concept developed within the MERCOSUR member states and the European Union.

"Razvod braka u prisustvu međunarodnog elementa" [Divorce in the Presence of an International Element], *Pravni život*, No. 10, Beograd, 2018, 131-148.

The author analyses Serbian regulations on divorce with an international dimension, alongside the amendments envisaged by the Draft Private International Law Act. Private international law is confronted with the problem of a forum that may not be directly connected to a specific matrimonial relationship, yet is characterised by a willingness to

accommodate the expectations of a spouse. The introduction of a choice of law agreement between spouses is examined as an alternative, possibly accompanied by permitting the prorogation of jurisdiction. Certain comparative legal solutions are also presented, with particular reference to European Union regulations, as well as Serbian courts' stance on the matter, along with those held by the European Court of Human Rights, and the European Court of Justice.

„Anti-Suit Injunctions in International Arbitration“, *Harmonius Journal of Legal and Social Studies in South East Europe*, Београд, 2017, 17-33.

The paper analyses the key factors influencing the application of overriding mandatory rules in international commercial arbitration. The subject of examination is the legitimacy of the arbitral parties' expectations and the nature of the interests protected by these provisions, with special reference to the consequences of the arbitral award review process and the scope of certain values that have been elevated to the level of international public policy principles. The author concludes that the fact that the parties have chosen the lex causae does not, in itself, deprive the arbitrators of the jurisdiction to apply the norms of third countries, but that the final answer primarily depends on the consequences that the application or refusal of application would have on the wider community.

2. Subject and Aim of the Dissertation

Subject of the dissertation. The illicit trade in cultural objects is not only a problem of public and criminal law; it is a problem of civil law, and of the limits of the legal categories that currently govern restitution. In these disputes, courts often continue to apply conflict-of-law rules of private international law that were designed for "ordinary" movable goods and commercial certainty, not for artefacts whose value lies in their uniqueness, provenance, and symbolic weight.

The result is a recurring misalignment: heritage-sensitive disputes resolved through heritage-blind mechanisms. This dissertation takes that misalignment as its starting point and seeks to demonstrate that without a recalibration of private international law, even the most ambitious public-law frameworks will remain hollow in practice.

In light of the above, the reasons for selecting this topic can be grouped into four mutually reinforcing considerations.

First, the cross-border complexity of the problem. The transnational circulation of cultural objects today is not only a matter of volume, but also of increasing intricacy. Objects move through theft, clandestine excavation, colonial removal, and wartime plunder before resurfacing in markets and collections via increasingly elaborate mechanisms. Their journeys engage criminal and trade law, customs rules, and property doctrines, but they concurrently summon questions of identity, justice, and memory. State

authorities confronted with disputes involving the cross-border movement of objects encounter numerous obstacles, whereby the rules on good-faith acquisition from a non-owner, which vary significantly across legal systems, often play a decisive role. In some systems, stolen property can never confer valid title; in others, ownership is stabilised by good faith or by prescription. These divergences form the incentives of traffickers, shape museum procurement policies, and often determine whether communities and nations can meaningfully recover what was lost.

Second, the gap in existing scholarship. Public international law and the safeguarding of national patrimony have been the subject of sustained academic scrutiny, and the discourse surrounding the ethics and politics of restitution remains both rich and multifaceted. Meanwhile, private international law has evolved largely as an autonomous discipline branded by thorough debates on characterisation, connecting factors, and the recognition of foreign judgments. Nevertheless, the precise intersection where cultural heritage disputes are substantively adjudicated remains conspicuously underexplored. Conventions created under the auspices of international organisations such as the 1970 UNESCO and 1995 UNIDROIT instruments are still predominantly analysed through the lens of public international law; conversely, conflict-of-laws continues to refine its internal system, effectively marginalising cultural heritage. This dissertation endeavours to bridge this doctrinal gap, examining the disposition of cultural objects not merely as theoretical anomalies, but as legal goods whose judicial treatment exposes both the limits and the potential of private international law itself.

Third, the imperative of enhancing legal certainty. The absence of a cohesive private international law framework tailored to cultural property distorts judicial reasoning and compounds the practical complexities of restitution. Courts seized of repatriation claims confront acute procedural and substantive ambiguities: which law governs the acquisition of original title following an illicit excavation? What is the extraterritorial effect of an export embargo enacted by a foreign state? Ought the patrimonial statutes of a state of origin be characterised as overriding mandatory rules, or must they yield to *lex situs* regimes at the time of the proprietary transfer? For the judiciary, the consequence is frequently a degree of doctrinal improvisation; for market participants, legal unpredictability; and for the original dispossessed - be they individuals, communities, corporate entities, or sovereign states - a profound uncertainty as to whether justice is ultimately attainable. By developing a structured analysis of legal categories and connecting factors, good-faith acquisition, and the regimes of limitation and prescription, as well as by distinguishing between overriding mandatory rules and the public policy exception, the dissertation endeavours to establish legal certainty without compromising equitable outcomes.

Fourthly, the contextual significance of the Serbian jurisdiction. Serbia constitutes a uniquely apt legal paradigm for evaluating the proposed reforms. As a nation endowed with significant cultural wealth and situated along active regional transit corridors, it confronts a dual imperative: the safeguarding of its domestic artefacts and the adjudication of restitution claims concerning objects of foreign provenance. However, the

Serbian private international law framework remains inadequately equipped to govern such disputes. At present, cultural objects are subsumed under the general regime for movable property, lacking bespoke conflict-of-laws provisions that adequately reflect their inherent legal and symbolic complexity. By piloting the proposed solutions within a legal system actively engaged in shaping its doctrinal architecture, this dissertation seeks to illustrate how theoretical insights may be operationalised within a transitional national framework, thereby generating models of broader applicability for other jurisdictions.

The aim of the dissertation. The overarching aim of the dissertation is twofold: firstly, to identify the main doctrinal gaps and normative tensions that hinder effective restitution through private law mechanisms; and secondly, to propose a structured set of legal solutions that improve predictability, coherence, and fairness in cultural object disputes.

The research will be grounded in a comparative survey of selected source, transit, and market jurisdictions, alongside judicial and arbitral practice where available. These solutions will be developed comparatively but evaluated with a view toward their applicability in the Serbian legal framework, with the goal of informing both legal reform and judicial interpretation.

Special emphasis is placed on the historical foundations and legal frameworks of cultural property restitution, the structural patterns of trafficking and market circulation, the respective positions of claimants and possessors, as well as jurisdiction and procedure in disputes involving a foreign element. Central chapters are devoted to the legal challenges posed by *conflit mobile*, the determination of applicable law, the corrective function of mandatory rules and public policy, and the integration of restitution within broader debates on transnational justice, remedies, and enforcement.

By offering a systematic examination of how private international law can be tailored to the unique challenges of cultural heritage protection, the project addresses a pressing legal issue with global resonance and clear domestic relevance.

3. Outline of Contents: Proposed Structure of the Dissertation

Introductory Considerations

Part I The Evolution of Private International Law and Cultural Heritage

1. The Development of Private International Law in Relation to Cultural Property Claims
2. The Emergence of Cultural Heritage Law
3. Legal Concepts and Terminology
4. Scope Limitations

Part II The Factual Matrix: Markets and Trafficking Routes

1. Source vs. Market Countries: Contrasting the Legal Environments of Origin and Destination
2. Trafficking Routes, Methods, and Transit Chains
3. Conflict, Colonial and Peacetime Looting
4. The Digital Era: New Channels of Distribution

Part III Parties and Strategies

1. Legal Standing and Procedural Leverage
2. Claimants
3. Respondents
4. The Fluidity of Roles

Part IV: The Traditional Choice-of-Law Method

1. Characterization and Legal Categories in Heritage Disputes
2. The Traditional Catalogue of Connecting Factors
3. The Concept of *Lex Originis*
4. Mobile Conflict of Laws (*Conflit Mobile*)
5. The Stabilization of Title: Good-Faith Acquisition and the Limitation Periods

Part V The Role of Mandatory Rules and Public Policy

1. Distinguishing Choice-of-Law Filters: Correctives vs. Immediate Application
2. Overriding Mandatory Rules (*Lois de Police*)
3. The Public Policy Exception (*Ordre Public*)
4. Towards Transnational Rules of Heritage Protection

Part VI Restitution and the Post-Colonial Movement

1. Post-Colonial Perspectives in Restitution
2. Community Claims
3. Symbolic Cultural Values in Heritage Disputes
4. Influence on Decision Makers in Practice

Part VII Remedies and Enforcement

1. Physical Restitution
2. Monetary Compensation
3. Alternative Outcomes
4. The Position of the Good-Faith Possessor
5. Recognition and Enforcement Challenges

Conclusion

Bibliography

Introductory Remarks. The introductory chapter will define the subject and aim of the research, articulate the hypotheses, present the methodology, and expound upon the academic significance of the topic.

Part I: The Evolution of Private International Law and Cultural Heritage. The first chapter is devoted to a historically grounded analysis of the evolution of private international law, insofar as it relates to disputes over cultural objects. It examines the manner in which legal systems determine their approach to the foreign element, whereby historical value, non-fungibility, and elements of public interest test the elasticity of traditional conflict-of-laws categories. The chapter traces the development of cultural heritage law from early codifications (the Lieber Code, the Hague Conventions) to pivotal international instruments including the 1970 UNESCO Convention and the 1995 UNIDROIT Convention. Alongside these global trajectories, regional initiatives, particularly within the European Union, have introduced supplementary normative layers relevant to the determination of the applicable law. At the national level, this chapter analyses the broader regulatory framework and its evolution, with a focus on key statutes: the 1982 Law on Resolving Conflict of Laws with Regulations of Other Countries, the most recent Draft Private International Law Act, and the 2021 Cultural Heritage Act. Furthermore, the chapter incorporates a terminological delineation of concepts such as "cultural property", "cultural objects", "heritage", and "patrimony", in order to precisely establish the material scope of the dissertation.

Part II: The Factual Matrix: Markets and Trafficking Routes. The second chapter establishes the factual foundation for the subsequent legal analysis by examining the dynamics of the illicit trade in cultural objects. It delineates the flow of artefacts from heritage-rich "source nations" to demand-heavy "market nations", analysing how economic disparities and divergent legal conceptions of "theft" facilitate illicit exportation. Drawing upon empirical evidence, including Interpol's Stolen Works of Art database and insights from Operation Pandora, the chapter elaborates on logistical patterns through three archetypal scenarios: direct transfers, transit routes via third countries, and intricate chains involving multiple transfers. Specific historical categories such as Nazi-looted art and colonial-era takings are considered not as an exhaustive survey, but as representative cases whose variables test the responsiveness of private international law. The chapter concludes with an analysis of the impact of contemporary challenges such as online auctions, encrypted platforms, and digital anonymity, on the tracking of cultural property of illicit provenance.

Part III: Parties and Strategies. The third chapter introduces the actors in cultural property disputes and examines how their procedural position influences the conflict of laws analysis. States advance restitution claims based on cultural heritage and export control regulations, yet their authority weakens abroad because foreign courts may treat public statutes in a manner that deprives them of extraterritorial effect. Individuals and

heirs of dispossessed owners form another recurring group of claimants, whose success frequently depends on the willingness of courts to set aside limitation periods or recognise special restitution frameworks. Museums, auction houses, and private collectors most commonly appear as respondents, relying on the *lex situs* and the doctrine of good faith acquisition. Finally, communities connected by historical or religious heritage increasingly assert claims grounded in moral arguments, shaping soft law instruments that may in turn influence judicial reasoning. The chapter emphasises the fluidity of roles and demonstrates that the identity of the parties conditions the characterisation of the claim and the selection of the connecting factor.

Part IV: The Traditional Choice of Law Method. As the first of the two core applicable law chapters, this section addresses characterisation, traditional connecting factors, mobile conflicts of law (*conflit mobile*), and the mechanism of good faith acquisition of title to cultural objects. The analysis commences with characterisation, as this initial step dictates the conflict rule to be engaged: classifying an object as a cultural good rather than an ordinary movable leads to disparate sets of rules. The discussion then turns to the catalogue of connecting factors: *lex rei sitae* (*lex situs*) as the dominant factor, *lex contractus* within the narrower scope of the contractual relationship, *lex fori* as the procedural anchor and the framework for ascertaining foreign law, and *lex originis* as the alternative championed by heritage scholars. The mobile conflict of laws, *conflit mobile*, is analysed as a fundamentally disruptive element: every change in the physical location of the object can trigger the application of a different law governing ownership, good faith acquisition, and limitation periods, a dynamic that trafficking networks understand and exploit. Particular emphasis is placed on good faith acquisition and the potential for title laundering through another jurisdiction, alongside the normative tension created when a state with minimal cultural connection fundamentally alters property rights.

Part V: The Role of Overriding Mandatory Rules and Public Policy. The fifth chapter demonstrates that the function of private international law does not cease once a connecting factor points to the applicable law. Two central mechanisms, overriding mandatory rules (*lois de police*) and the doctrine of public policy (*ordre public*), may preempt or correct that choice. Overriding mandatory rules autonomously determine their scope of application and operate without prior conflict-of-laws analysis; in cultural property disputes, these range from technical documentation requirements to statutes vesting the ownership of specific artefacts in the state. Public policy, conversely, functions as a corrective that only comes into play once a foreign law has been identified as applicable, where its application would lead to a result the forum deems unacceptable. The chapter investigates whether the protection of cultural heritage is increasingly pursued through these mechanisms, whether there is evidence of a trend towards treating patrimony laws as *lois de police*, and whether cultural property disputes prompt a narrow or broad application of public policy. The analysis encompasses sources across multiple tiers: the rules of the forum state, the state of origin, third states, regional regimes, and international instruments.

Part VI: Restitution and Post-Colonial Claims. The sixth chapter situates cultural property disputes within the broader context of transnational justice. Indeed, claims for the restitution of artefacts do not merely serve to resolve questions of title; they frequently invoke issues of reconciliation, belonging, and moral responsibility. This perspective increasingly enters the courtroom through the vocabulary of human rights: claimants endeavour to reframe ownership disputes as violations of the right to cultural heritage, attempting to bypass the strict technicalities of private law and civil procedure. The chapter examines whether human rights norms are genuinely penetrating the legal arena of private international law, acting as a bridge between the rigid rules of the *lex situs* and the moral demands of restitution, and whether such considerations are explicitly articulated in judicial reasoning or operate in the shadows, subtly shaping the formulation of decisions and remedies.

Part VII: Remedies and Enforcement. The seventh chapter analyses the practical consequences of claims concerning cultural property. While the physical restitution of the object itself is regarded as the primary objective, where this proves unattainable, the question arises as to whether alternatives such as monetary compensation or symbolic recognition of the claim can provide a comparable sense of justice. Taking into account the influence of the 1995 UNIDROIT Convention, which provides good-faith possessors with an option to receive compensation, the dissertation examines the mechanisms for balancing the expectations of claimants and *bona fide* purchasers. The role of diplomatic negotiation, as envisaged in UNESCO instruments and subsequent conventions, is also considered. The chapter particularly investigates the extent to which legal remedies can be effectively enforced in cross-border contexts, and in which situations enforcement relies more heavily on political goodwill or reputational pressure than on the strict operation of private international law, encompassing the recognition of foreign judgments and the overall adequacy of existing regimes.

Conclusion. The concluding remarks will give a comprehensive overview the findings, re-evaluate the validity of the central hypotheses, and set forth recommendations for the advancement of the normative framework.

4. Core Hypotheses Informing the Research

The doctoral dissertation is premised on five interconnected hypotheses.

Sole reliance on *lex originis* is insufficient to yield consistent restitution outcomes for cultural objects in every case.

Although the law of the state of origin is often regarded as the natural connecting factor, its practical application can be highly problematic. Determining the country of origin often proves to be difficult: artefacts are removed from undocumented archaeological sites or from regions where modern state borders do not reflect historical cultural realities. Additional complications arise when multiple states assert claims over a single object. Furthermore, trafficking networks frequently anticipate the application of *lex*

originis and construct ownership chains specifically designed to undermine it. The nature of cultural heritage therefore demands a more nuanced application of private international law, grounded in a tailored framework for cultural objects. This framework must be sufficiently precise to encompass the contemporary categorisation of such movables, whilst also anticipating the problems arising from a shifting *lex rei sitae*. Within such a framework, overriding mandatory rules and public policy would serve to complement the traditional method, rather than coming into conflict with it.

Good-faith acquisition of cultural objects requires distinct choice-of-law rules that prevent the stabilization of illicit transfers.

The laundering of title to cultural property entails complex cross-border moves wherein the ramifications of validating an illicit transfer diverge fundamentally from those concerning ordinary movables: what is forfeited is not merely a commercial asset, but a unique fragment of collective memory and cultural identity. An optimal applicable substantive law ought, therefore, to impose a markedly more stringent threshold for establishing good faith, particularly as numerous jurisdictions already mandate unequivocal documentation regarding provenance and lawful export. Within the purview of private international law, the objective is not the imposition of a uniform substantive property regime, but rather the formulation of appropriate choice-of-law rules designed to identify connecting factors that avert the legitimation of systemic abuse within the discipline. Absent such a tailored regime, the rigid application of the *lex rei sitae* at the time of the disputed transfer risks permitting conflict-of-laws rules to facilitate, rather than rectify, the inequities engineered by the illicit trade.

Misalignments in cultural object disputes can be reduced by employing appropriate corrective mechanisms.

This hypothesis shifts the focus from the general selection of the applicable law to its immediate correction or exclusion. Just as reliance on a single general connecting factor is often insufficient to resolve the normative tensions inherent in the restitution of cultural objects, the solution often requires stepping outside the traditional choice-of-law process entirely. A precise delineation of the role and scope of mandatory rules puts forward a critical challenge that lies in the sheer heterogeneity of the norms that may claim this status. Potential mandatory rules emerge from a vast array of disparate sources, ranging from administrative regulations and export restrictions to statutes vesting state ownership. The analysis will seek to determine which of these provisions can be properly construed as overriding norms. In parallel, an *ordre public* approach based on clear criteria must be established to ensure that the exclusion of foreign law remains a targeted and exceptional measure, as unnecessarily broadening its scope would undermine restitution in the long term. On the other hand, this doctrine carries a weight that may furnish it with sufficient authority to act as a guardian of cultural heritage, capable of enforcing the forum's fundamental values when those are reinforced by international instruments.

Decisions in cultural property disputes should respect the principle of cultural justice without undermining legal certainty.

The hypothesis is founded on the observation that disputes over cultural objects are no longer resolved solely within the logic of private property. The 1995 UNIDROIT Convention, in particular, acknowledged the limitations of private international law, marking the juncture at which the systemic problem of title laundering could no longer be ignored. It served as a definitive signal that indifference to the nature of the object, such as applying the commercial logic of common commodities to historical artefacts, became both legally and ethically unsustainable. Today, calls for the return of cultural objects are voiced not only by states of origin but also by whole communities, diaspora representatives, and increasingly also by citizens of market countries, shaping judicial perceptions of fairness and proportionality. This hypothesis proceeds from the premise that courts ought to integrate a cultural justice approach not as a political gesture, but as an integral aspect of the evolution of the discipline itself, one that recognises the specific nature of cultural objects. However, such an approach must remain meticulously balanced to preserve legal certainty and the predictability of proceedings.

By adopting a special private international law framework with clear connecting factors, Serbia would ensure consistent practice and more effective restitution.

Serbia has taken discernible steps in the field of cultural property protection; however, it still lacks a cohesive system that aligns public, criminal, and international legal dimensions with the mechanisms of private international law. The fragmented nature of the current framework, coupled with the insufficiently explored nexus between conflict-of-laws rules and cultural heritage, places restitution attempts at a disadvantage, lacking clear conflict rules and operational criteria. Deprived of definitive choice-of-law rules and guidance on their potential derogation, the judiciary is frequently forced to rely on *ad hoc* adjudication. By adopting a dedicated framework, Serbia would enhance its role not only as a country of origin or transit but also as a legal forum capable of delivering predictable and fairly balanced outcomes. This normative progression would also facilitate alignment with international standards, while simultaneously reinforcing Serbia's credibility in global initiatives for the protection of cultural heritage.

5. Methodological Framework

This dissertation rests on a complex research design that integrates doctrinal, comparative, historical, empirical, and interdisciplinary legal methods. These are not deployed in isolation but are synthesised in order to examine the law across its structural, historical, and interpretative dimensions.

The doctrinal legal method will be utilised to analyse pivotal instruments, notably the 1954 Hague Convention, the 1970 UNESCO Convention, the 1995 UNIDROIT Convention, and the 2017 Nicosia Convention, alongside relevant sources of European

Union law, including Directive 2014/60/EU, Regulation 2019/880, Rome I and Brussels I Recast Regulation, as well as national statutes, with specific reference to the legal framework of the Republic of Serbia. The comparative legal method will investigate how selected common law and civil law jurisdictions regulate central issues of restitution, with a focus on limitation and prescription periods, the preconditions for the transfer of title, the recognition of claims concerning the protection of national treasures, and the treatment of the public interest. The historical method will trace the evolution of private international law and cultural heritage regulations across key doctrinal milestones, demonstrating that contemporary inconsistencies are frequently rooted in a territorial logic that fails to reflect modern imperatives for the safeguarding of cultural objects. The empirical method entails the scrutiny of representative judicial and arbitral decisions, alongside the use of registries, databases, and institutional resources to formulate a factual typology of trafficking networks and jurisdictional intersections. The interdisciplinary method incorporates insights from anthropology, archaeology, museum studies, and ethics, strictly to the extent necessary to facilitate a contextual interpretation of legal norms and a layered understanding of the competing interests inherent in cultural property restitution.

6. Expected Results and Scientific Contribution

The dissertation is anticipated to enrich the theory of private international law by engaging in a discourse on the necessity and methodology of redefining the choice-of-law process in disputes concerning rights *in rem* over cultural objects. Furthermore, the research is expected to yield specific legislative recommendations for the reform of domestic conflict-of-laws rules governing property rights.

The legal protection of cultural property is undoubtedly layered and complex. However, both theory and practice to date appear to have been more focused on its public law dimensions. The significance of this dissertation lies in its aim to shed light on the private international law aspect of the problem which, as this research intends to demonstrate, is of substantial importance. The topic remains highly pertinent, as property disputes regarding cultural objects are neither a legacy of the past nor confined to any particular historical epoch. Moreover, the steady adoption of new international instruments in this field attests to continuing relevance of the subject, and the author intends to devote particular attention to their analysis. The task, therefore, will be to examine the factors that render certain traditional institutes of private international law somewhat defective in the sphere of cultural heritage protection. In this vein, one of the dissertation's contributions will be to highlight the imperative for a harmonised approach to the protection of cultural property across diverse branches of law.

Given the divergence of national regulations regarding cultural property, a particularly vital section of the dissertation will examine the role of corrective mechanisms in determining the applicable law. Moving beyond traditional inquiries into the

identification of overriding mandatory rules and the application of the public policy exception, the dissertation interrogates the extent to which the indirect method, as the prevailing methodology in private international law, is fit for purpose in determining the governing law for property claims concerning cultural objects. This is especially significant given the likelihood of mobile conflict of laws arising in such matters, which can in turn produce considerable practical consequences in terms of substantive law.

Ultimately, the author is expected to delineate and systematise extant scholarship regarding the private international law mechanisms for the protection of cultural property, thereby establishing a conceptual basis for their further refinement and advancement.

7. Conclusion

In view of the fact that the candidate has completed all examinations and fulfilled all requirements for the preparation of a doctoral dissertation, the members of the Committee recommend to the Academic Council of the Faculty of Law, University of Belgrade, and the University Council for Legal and Economic Sciences, that approval be granted for the preparation of the dissertation under the supervision of Professor Vladimir Pavić.

Done in Belgrade, on May 2026

MEMBERS OF THE COMMITTEE

Dr Vladimir Pavić, Full Professor
University of Belgrade Faculty of Law

Dr Maja Stanivuković, Full Professor
University of Novi Sad Faculty of Law

Dr Marko Jovanović, Full Professor
University of Belgrade Faculty of Law

Preliminary Bibliography

Journal Articles in Serbian and in the Languages of the Former Yugoslavia

Čelić, D. M. (2021). Ograničenja prava svojine na nepokretnim kulturnim dobrima. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 55(2), 545–569. doi:10.5937/zrpfns55-31525

Čolović, V. Ž. (2022). Norme neposredne primene i javni poredak [Overriding mandatory rules and public policy]. *Strani pravni život*, 66(3), 349–366. https://doi.org/10.56461/SPZ_22301KJ

Đukić, D. (2020). Zaštita kulturnih dobara i imovinska prava crkava i verskih zajednica. *Harmonius Journal of Legal and Social Studies in South East Europe*, 81–96.

Ivković, M., & Doležal, D. (2021). Osobitosti i mogućnosti prevencije kriminaliteta povezanog s kulturnim dobrima i umjetninama. *Kriminalističke teme*, 21(3–4), 77–102.

Jovanović, M. (2010). Има ли места за међународну трговинску арбитражу у европском судском простору? *Pravni život*, 11.

Krstić, G. (2023). Suzbijanje nezakonite trgovine kulturnim dobrima. *Crimen (Beograd)*, 14(1), 97–113. <https://doi.org/10.5937/crimen2301097K>

Pavić, V., & Đorđević, M. (2014). Novine u pravnom okviru za ADR u Srbiji. *Harmonius Journal of Social and Legal Studies in South East Europe*, 244–271.

Rakić, B. M. (2020). Pravo pristupa i uživanja kulturnog nasleđa kao ljudsko pravo. *Sociološki pregled*, 54(4), 1210–1259. <https://doi.org/10.5937/socpreg54-30009>

Šošić, T. M. (2014). Pojam kulturne baštine – međunarodnopravni pogled. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 51(4), 833–860.

Stanivuković, M. (2013). Ad hok arbitraža na teritoriji Srbije: pokretanje postupka i konstituisanje arbitražnog suda. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 3.

Tomić, Z. R. (2019). Javni poredak – pojam i struktura. *Annals of the Faculty of Law in Belgrade*, 67(2), 34–48. <https://doi.org/10.5937/AnaliPFB1902035T>

Vučić, M., & Novaković, M. (2025). Implementacija evropskog pravnog okvira u oblasti nezakonite trgovine kulturnim dobrima u Republici Srbiji. *Diplomatija i bezbednost*, 8(1), 157–194. <https://doi.org/10.5937/DB2501157V>

Živković, M. (1982). Primena kolizione norme međunarodnog privatnog prava na pravo države sa nejedinstvenim pravnim područjem. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, 22, 473–489.

Živković, M., & Knežević, G. (1996). Zloupotreba prava i izigravanje zakona u međunarodnom privatnom pravu. In R. Kovačević-Kuštrimović (Ed.), *Zloupotreba prava* (pp. 195–202). Niš: Pravni fakultet, Institut za pravna i društvena istraživanja.

Journal Articles in Serbian and in the Languages of the Former Yugoslavia

Čelić, D. M. (2021). Ograničenja prava svojine na nepokretnim kulturnim dobrima. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 55(2), 545–569. doi:10.5937/zrpfns55-31525

Čolović, V. Ž. (2022). Norme neposredne primene i javni poredak [Overriding mandatory rules and public policy]. *Strani pravni život*, 66(3), 349–366. https://doi.org/10.56461/SPZ_22301KJ

Đukić, D. (2020). Zaštita kulturnih dobara i imovinska prava crkava i verskih zajednica. *Harmonius Journal of Legal and Social Studies in South East Europe*, 81–96.

Ivanc, T. (2014). Aktualna pitanja zaštite kulturne baštine s naglaskom na ograničenje prava svojine. *Zbornik radova Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse*, 12, 398–407.

Ivković, M., & Doležal, D. (2021). Osobitosti i mogućnosti prevencije kriminaliteta povezanog s kulturnim dobrima i umjetninama. *Kriminalističke teme*, 21(3–4), 77–102.

Jovanović, M. (2010). Има ли места за међународну трговинску арбитражу у европском судском простору? *Pravni život*, 11.

Krstić, G. (2023). Suzbijanje nezakonite trgovine kulturnim dobrima. *Crimen (Beograd)*, 14(1), 97–113. <https://doi.org/10.5937/crimen2301097K>

Midorović, S. D., & Milić, I. D. (2016). Izazovi prava kulturnih dobara u Republici Srbiji. In *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Prištini* (pp. 177–191).

Pavić, V., & Đorđević, M. (2014). Novine u pravnom okviru za ADR u Srbiji. *Harmonius Journal of Social and Legal Studies in South East Europe*, 244–271.

Poljanec, K. (2017). Restitucija kulturnog predmeta i Europsko građansko procesno pravo. *Pravni vjesnik*, 33(3–4), 131–150.

Rakić, B. M. (2020). Pravo pristupa i uživanja kulturnog nasleđa kao ljudsko pravo. *Sociološki pregled*, 54(4), 1210–1259. <https://doi.org/10.5937/socpreg54-30009>

Šošić, T. M. (2014). Pojam kulturne baštine – međunarodnopravni pogled. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 51(4), 833–860.

Stanivuković, M. (2013). Ad hoc arbitraža na teritoriji Srbije: pokretanje postupka i konstituisanje arbitražnog suda. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 3.

Tomić, Z. R. (2019). Javni poredak – pojam i struktura. *Annals of the Faculty of Law in Belgrade*, 67(2), 34–48. <https://doi.org/10.5937/AnaliPFB1902035T>

Vučić, M., & Novaković, M. (2025). Implementacija evropskog pravnog okvira u oblasti nezakonite trgovine kulturnim dobrima u Republici Srbiji. *Diplomatija i bezbednost*, 8(1), 157–194. <https://doi.org/10.5937/DB2501157V>

Živković, M. (1982). Primena kolizione norme međunarodnog privatnog prava na pravo države sa nejedinstvenim pravnim područjem. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, 22, 473–489.

Živković, M., & Knežević, G. (1996). Zloupotreba prava i izigravanje zakona u međunarodnom privatnom pravu. In R. Kovačević-Kuštrimović (Ed.), *Zloupotreba prava* (pp. 195–202). Niš: Pravni fakultet, Institut za pravna i društvena istraživanja.

Journal Articles in Foreign Languages

Barraclough, A., & Waincymer, J. (2005). Mandatory rules of law in international commercial arbitration. *Melbourne Journal of International Law*, 6(2), 205–244.

Bermann, G. A. (2007). Introduction: Mandatory rules of law in international arbitration. *The American Review of International Arbitration*, 18, 1–20.

Bieczyński, M. M. (2017). The Nicosia Convention 2017: A new international instrument regarding criminal offences against cultural property. *Santander Art and Culture Law Review*, 2(3), 255–274. <https://doi.org/10.4467/2450050XSNR.17.031.8432>

Braulotte, T. (2022). Art law dispute resolution and the Court of Arbitration for Art. *b-Arbitra | Belgian Review of Arbitration*, 2022(2), 218–237.

Brodie, N., & Sabrine, I. (2018). The illegal excavation and trade of Syrian cultural objects: A view from the ground. *Journal of Field Archaeology*, 43(3), 1–13. [doi:10.1080/00934690.2017.1410919](https://doi.org/10.1080/00934690.2017.1410919)

Campfens, E. (2020). Whose cultural objects? Introducing heritage title for cross-border cultural property claims. *Netherlands International Law Review*, 67, 257–295. [doi:10.1007/s40802-020-00174-3](https://doi.org/10.1007/s40802-020-00174-3)

Cannon-Brookes, P. (1994). Antiquities in the market-place: Placing a price on documentation. *Antiquity*, 68(259), 349–350. <https://doi.org/10.1017/S0003598X00046688>

Carducci, G. (2004). Restitution of Cultural Property. *Alexandria: The Journal of National and International Library and Information Issues*, 16(3), 171–174.

Carruthers, J. M. (2024). Looking at cultural objects through a private international law lens. In M. Font i Mas (Ed.), *Derecho internacional privado sobre Derechos reales en la Unión Europea = Private international law on rights in rem in the European Union* (pp. 557–581). Madrid: Marcial Pons.

Chechi, A. (2018). When private international law meets cultural heritage law: Problems and prospects. In A. Bonomi & G. P. Romano (Eds.), *Yearbook of Private International Law*, Vol. XIX – 2017/2018 (pp. 269–294). Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt. <https://doi.org/10.9785/9783504386078-014>

Chechi, A. (2023). The return of cultural objects displaced during colonialism: What role for restorative justice, transitional justice and alternative dispute resolution? *The International Journal of Restorative Justice*, 6(1), 95–118. <https://doi.org/10.5553/TIJRJ.000060>

Chechi, A. (2024). Cultural heritage: The interplay between international cultural heritage law and the Italian rules protecting good faith possessors. *The Italian Yearbook of International Law Online*, 33(1), 491–496. <https://doi.org/10.1163/22116133-03301027>

Cornu, M., & Renold, M.-A. (2010). New developments in the restitution of cultural property: Alternative means of dispute resolution. *International Journal of Cultural Property*, 17(1), 1–31. <https://doi.org/10.1017/S0940739110000044>

Cvetković, V. M., Gole, S., Renner, R., Jakovljević, V., & Lukić, T. (2024). Qualitative insights into cultural heritage protection in Serbia: Addressing legal and institutional gaps for disaster risk resilience. *Open Geosciences*, 16(1), Article 20220755. <https://doi.org/10.1515/geo-2022-0755>

Daly, B. W. (2005). The potential for arbitration of cultural property disputes: Recent developments at the Permanent Court of Arbitration. *The Law and Practice of International Courts and Tribunals*, 4, 261–280.

Deli, M. B., & Proietti, V. (2020). Art-related disputes and ADR methods. *Revista de Direito Internacional*, 17(3), 233–246.

Dorđević, M. (2018). Article 4. In S. Kröll, L. Mistelis, & P. Perales Viscasillas (Eds.), *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG): A commentary* (2nd ed.). Munich/Oxford: C. H. Beck • Hart • Nomos.

Dorđević, M., & Jovanović, M. (2017). Access to arbitration by economically weaker parties. *Croatian Arbitration Yearbook*, 24, 77–94.

Francioni, F. (2012). Public and private in the international protection of global cultural goods. *European Journal of International Law*, 23(3), 719–730. <https://doi.org/10.1093/ejil/chs039>

Francioni, F. (2019). General principles applicable to international cultural heritage law. In M. Andenæs et al. (Eds.), *General Principles and the Coherence of International Law* (pp. 389–407). Leiden: Brill | Nijhoff.

Fiorentini, F. (2013). The Trade of Cultural Property: Legal Pluralism in an Age of Global Institutions. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2473970>

Gerstenblith, P. (2009). Schultz and Barakat: Universal recognition of national ownership of antiquities. *Art, Antiquity and Law*, 14, 21–44.

Gerstenblith, P. (2015). For better and for worse: Evolving United States policy on cultural property litigation and restitution. *International Journal of Cultural Property*, 22(2–3), 357–378. <https://doi.org/10.1017/S094073911500017X>

Gillies, L. E. (2015). The contribution of jurisdiction as a technique of demand side regulation in claims for the recovery of cultural objects. *Journal of Private International Law*, 11(2), 295–316. <https://doi.org/10.1080/17441048.2015.1068003>

Giorgallis, A. (2025). The idea of protecting cultural heritage for the benefit of future generations in international cultural heritage law. *International Journal of Cultural Property*, 32(1), 76–99. <https://doi.org/10.1017/S0940739124000171>

Hiber, D., & Pavić, V. (2008). Arbitration and crime. *Journal of International Arbitration*, 25(4), 461–478.

Klasiček, D., Nedić, T., & Budiša, V. (2023). Protection of cultural goods in Croatia and Serbia with the emphasis on restrictions of ownership. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu, LXII*, 77–96.

Koush, A. (2025). Illicit trafficking in cultural property as a human rights issue: Sovereignty over cultural resources and the right to self-determination. Case study of Iraq. *International Journal of Cultural Property*, 32(1), 31–57. <https://doi.org/10.1017/S0940739125000025>

Merryman, J. H. (1986). Two ways of thinking about cultural property. *American Journal of International Law*, 80(4), 831–853. <https://doi.org/10.2307/2202065>

Michaels, R. (2008). Public and private international law: German views on global issues. *Journal of Private International Law*, 4(1), 121–138.

Moreno Blesa, L. (2023). La restitución de bienes culturales en el derecho internacional privado y los litigios relativos a los derechos reales. *Revista de Derecho Privado*, 107(4), 25–54.

Nott, S. M. (1984). Title to illegally exported items of historic or artistic worth. *The International and Comparative Law Quarterly*, 33(1), 203–207.

Ochoa Jiménez, M. J. (2019). Conflict of laws and the return of Indigenous peoples' cultural property: A Latin American perspective. *International Journal of Cultural Property*, 26(4), 437–456. <https://doi.org/10.1017/S0940739119000341>

Ognibene, W. R. (2019). *Lost to the Ages: International Patrimony and the Problem Faced by Foreign States in Establishing Ownership of Looted Antiquities*. Brooklyn Law Review, 84.

Ortega Giménez, A. (2024). La necesaria protección jurídica internacional del patrimonio histórico-artístico y cultural en Derecho internacional privado español: Especial atención al caso Cassirer. *Cuadernos de Derecho Transnacional*, 16(2), 1186–1216. <https://doi.org/10.20318/cdt.2024.8969>

Patias, P., & Georgiadis, C. (2023). Fighting illicit trafficking of cultural goods—The ENIGMA project. *Remote Sensing*, 15(10). <https://doi.org/10.3390/rs15102579>

Pavić, V. (2023). Protecting and challenging the arbitrator's jurisdiction. In S. Kröll, A. K. Bjorklund, & F. Ferrari (Eds.), *Cambridge compendium of international commercial and investment arbitration* (pp. 738–770). Cambridge: Cambridge University Press.

Pertegás Sender, M. (2024). Cross-border art cases: Delocalized litigation despite local provenance? *New York University Journal of International Law and Politics*, 56(1), 331–344.

Polner, M. (2019). Preventing illicit trafficking of cultural objects: A supply chain perspective. In S. Hufnagel & D. Chappell (Eds.), *The Palgrave handbook on art crime*. London: Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/978-1-137-54405-6_34

Renold, M.-A. (2018). Legal obstacles to claims for the restitution of looted art. In A. Bonomi & G. P. Romano (Eds.), *Yearbook of Private International Law*, Vol. XIX – 2017/2018 (pp. 247–268). Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt. <https://doi.org/10.9785/9783504386078-013>

Rodríguez Temiño, I., & Yáñez Vega, A. (2024). Looting and illicit trafficking of archaeological heritage. In E. Nikita & T. Rehren (Eds.), *Encyclopedia of archaeology* (2nd ed., pp. 557–564). Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-323-90799-6.00058-6>

Shehade, M., Fouseki, K., & Walker Tubb, K. (2016). Alternative dispute resolution in cultural property disputes: Merging theory and practice. *International Journal of Cultural Property*, 23(3), 343–355. <https://doi.org/10.1017/S094073911600031X>

Siehr, K. (2015). Private international law and the difficult problem to return illegally exported cultural property. *Uniform Law Review*, 20(4), 503–515. <https://doi.org/10.1093/ulr/unv033>

Szabados, T. (2020). In search of the Holy Grail of the conflict of laws of cultural property: Recent trends in European private international law codifications. *International*

Journal of Cultural Property, 27(3), 323–347.
<https://doi.org/10.1017/S0940739120000223>

Symeonides, S. C. (2005). A choice-of-law rule for conflicts involving stolen cultural property. *Vanderbilt Journal of Transnational Law*, 38(4), 1177–1198.

Tanzi, A. M. (2020). The means for the settlement of international cultural property disputes: An introduction. *Transnational Dispute Management (TDM)*, 2.

Urbinati, S. (2018). The European Union legal framework and the fight against the illicit trafficking of cultural property coming from situations of armed conflict. *Santander Art and Culture Law Review*, 4(2), 51–70.
<https://doi.org/10.4467/2450050XSNR.18.018.10372>

Vadász, V., & Buzinkay, P. (2025). Safeguarding public collections: A new approach to the recovery of cultural objects unlawfully removed from state ownership. *International Journal of Cultural Property*, 32(2), 149–166. doi:10.1017/S0940739125100106

Varner, E. (2012). Arbitrating cultural property disputes. *Cardozo Journal of Conflict Resolution*, 13, 477–526.

Visconti, A. (2014). Cultural property trafficking. In N. Boister & R. J. Currie (Eds.), *Routledge Handbook of Transnational Criminal Law*. London & New York: Routledge.

Von Kumberg, W. (2023). Mediation: Analysing the impact of the Singapore Convention. *The Resolver: The Quarterly Magazine of The Chartered Institute of Arbitrators*, 2023(2), 12–13.

Weller, M. (2017). Cultural objects, protection of. In J. Basedow, G. Rühl, F. Ferrari, & P. de Miguel Asensio (Eds.), *Encyclopedia of Private International Law* (pp. 499–506). Cheltenham: Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781782547235.C.34>

Yasaitis, K. E. (2005). National ownership laws as cultural property protection policy: The emerging trend in United States v. Schultz. *International Journal of Cultural Property*, 12, 95–113. <https://doi.org/10.1017/S094073910505006X>

Yates, D., & Smith, E. (2019). Antiquities trafficking and the provenance problem. In J. Milosch & N. Pearce (Eds.), *Collecting and provenance: A multidisciplinary approach* (pp. 385–394). Lanham, MD: Rowman & Littlefield.

Zhang, Y. (2021). The right to restitution of cultural property removed as spoils of war during nineteenth-century international warfare. *University of Pennsylvania Journal of International Law*, 42(4), 1097–1155.

Books in in Serbian and in the Languages of the Former Yugoslavia

Bodiroga, N. (2024). *Parnični postupak* (3rd ed.). Belgrade: Faculty of Law.

Dika, M., Knežević, G., & Stojanović, S. (1991). *Komentar Zakona o međunarodnom privatnom i procesnom pravu*. Nomos, Belgrade.

Đorđević, S. (2015). *Rešavanje mobilnih sukoba zakona u stvarnopravnim odnosima sa elementom inostranosti*. Kragujevac: Faculty of Law, University of Kragujevac, Institute for Legal and Social Sciences.

Đorđević, S., & Meškić, Z. (2016). *Međunarodno privatno pravo*. 1, Opšti deo. Kragujevac: Institute for Legal and Social Sciences, Faculty of Law.

Geršić, G. (2011). *Enciklopedija prava*. Belgrade: Faculty of Law, Centre for Publishing and Information.

Jakšić, A. (2015). *Građansko procesno pravo* (8th ed.). Belgrade: Faculty of Law, Centre for Publishing and Information.

Jakšić, A. (2017). *Međunarodno privatno pravo – opšta teorija*. Belgrade: Faculty of Law.

Jakšić, A., & Đorđević, S. (2004). *Praktikum za međunarodno privatno i međunarodno građansko procesno pravo*. Belgrade: Dosije.

Jezdić, M., & Pak, M. (1980). *Međunarodno privatno pravo* (4th ed.). Belgrade: Naučna knjiga.

Kitić, D. (2022). *Međunarodno privatno pravo* (4th ed.). Belgrade: Faculty of Law, Union University; Službeni glasnik.

Knežević, G., & Pavić, V. (2009). *Arbitraža i ADR*. Belgrade.

Knežević, G., & Pavić, V. (2012). *Priručnik za polaganje pravosudnog ispita: Međunarodno privatno pravo*. Belgrade: Faculty of Law, University of Belgrade.

Knežević, G., & Pavić, V. (2013). *Arbitraža i ADR* (3rd ed.). Belgrade: Faculty of Law, University of Belgrade.

Knežević, G., Pavić, V., & Jovanović, M. (2024). *Međunarodno privatno pravo* (12th ed.). Belgrade: Službeni glasnik.

Kreća, M. (2022). *Međunarodno javno pravo*. Belgrade: Faculty of Law.

Krivošejev, V., & Ristanović, R. (2023). *Okupirana kultura: Nacisti, kolaboracionisti, muzeji i kulturna dobra u Srbiji tokom Drugog svetskog rata*. Belgrade: Društvo za urbanu istoriju.

Marković, G., & Pejić, S. (2007). *Spomeničko nasleđe Srbije: nepokretna kulturna dobra od izuzetnog i velikog značaja* (2nd rev. and enl. ed.). Belgrade: Republički zavod za zaštitu spomenika kulture.

Škulić, M. (2024). *Organizovani kriminalitet – pojam, pojavni oblici, krivična dela i krivični postupak* (3rd ed.). Belgrade: Službeni glasnik.

Stanivuković, M., & Živković, M. (2024). *Međunarodno privatno pravo: opšti deo* (9th ed.). Belgrade: Službeni glasnik.

Stanivuković, M., & Đundić, P. (2015). *Međunarodno privatno pravo: posebni deo* (2nd revised and expanded ed.). Novi Sad: Faculty of Law.

Varadi, T., Bordas, B., Knežević, G., & Pavić, V. (2012). *Međunarodno privatno pravo* (14th ed.). Belgrade.

Vilus, J. (2007). *Pravna zaštita kulturnih dobara*. Belgrade: European Center for Peace and Development (ECPD), University for Peace of the United Nations.

Books in Foreign Languages

Albert, M. T., Bernecker, R., Cave, C., Prodan, A. C., & Ripp, M. (Eds.). (2022). *50 years World Heritage Convention: Shared responsibility, conflict & reconciliation* (Heritage studies, Vol. 8). Cham: Springer.

Alexander, N., Chong, S., & Giorgadze, V. (2022). *The Singapore Convention on Mediation – A commentary* (2nd ed.). Singapore: Kluwer Law International.

Banu, R. (2018). *Nineteenth century perspectives on private international law*. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780198819844.001.0001>

Blackaby, N., Partasides, C., & Redfern, A. (2022). *Redfern and Hunter on international arbitration* (7th ed.). Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/law/9780192869906.001.0001>

Blake, J. E. (2015). *International cultural heritage law*. Oxford: Oxford University Press.

Born, G. B. (2021). *International arbitration: Law and practice* (3rd ed.). Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International.

Brodie, N., Kersel, M. M., Luke, C., & Tubb, K. W. (Eds.). (2006). *Archaeology, cultural heritage, and the antiquities trade*. Gainesville, FL: University Press of Florida. <https://doi.org/10.5744/florida/9780813029726.001.0001>

Carstens, A.-M., & Varner, E. (Eds.). (2020). *Intersections in international cultural heritage law*. Oxford: Oxford University Press.

Casini, L. (2024). *Advanced introduction to cultural heritage law*. Cheltenham & Northampton, MA: Edward Elgar Publishing.

Cechi, A. (2014). *The settlement of international cultural heritage disputes: Towards a lex culturalis?*. Oxford: Oxford University Press.

Collins, L. (Ed.). (2010). *Dicey, Morris and Collins on the conflict of laws* (14th ed.). London: Sweet & Maxwell.

Fach Gómez, K., & López Rodríguez, A. M. (Eds.). (2019). *60 years of the New York Convention: Key issues and future challenges*. Delft: Kluwer Law International.

Fawcett, J. J., Ní Shúilleabháin, M., & Shah, S. (2016). *Human rights and private international law*. Oxford: Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/law/9780199666409.001.0001>

Fouchard, P., Gaillard, E., Goldman, B., & Savage, J. (1999). *Fouchard Gaillard Goldman on international commercial arbitration*. The Hague: Kluwer Law International.

Francioni, F., & Gordley, J. (Eds.). (2013). *Enforcing international cultural heritage law*. Oxford: Oxford University Press.

Francioni, F., & Lenzerini, F. (Eds.). (2023). *The 1972 World Heritage Convention: A commentary* (2nd ed.). Oxford: Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/law/9780198877448.001.0001>

Francioni, F., & Vrdoljak, A. F. (Eds.). (2020). *The Oxford handbook of international cultural heritage law*. Oxford: Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/law/9780198859871.001.0001>

Gill, D. W. (2024). *Artwashing the past: Context matters*. United States: Rowman & Littlefield Publishers.

Grušić, U., et al. (2017). *Cheshire, North & Fawcett: Private international law* (15th ed.). Oxford: Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/law/9780199678983.001.0001>

Hatzimihail, N. E. (2021). *Preclassical conflict of laws*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781139016674>

Hoffman, B. T. (Ed.). (2009). *Art and cultural heritage: Law, policy and practice*. Cambridge: Cambridge University Press.

Holtzmann, H., & Neuhaus, J. (1989). *A guide to the UNCITRAL Model Law on international commercial arbitration: Legislative history and commentary*. Deventer/Boston/The Hague: Kluwer Law and Taxation Publishers.

Jakubowski, A., Hausler, K., & Fiorentini, F. (Eds.). (2019). *Cultural Heritage in the European Union: A Critical Inquiry into Law and Policy*, Leiden/Boston: Brill Nijhoff

Lipstein, K., & International Association of Legal Science. (2011). *International encyclopedia of comparative law*. Vol. 3: *Private international law*. Tübingen: Mohr Siebeck.

Ochoa Jiménez, M. J. (2021). *Derecho internacional privado y bienes culturales: Una aproximación en perspectiva latinoamericana*. Ciudad de México: Instituto de Investigaciones Jurídicas, UNAM.

O'Keefe, P. J. (2000). *Commentary on the UNESCO 1970 Convention on illicit traffic*. Leicester: Institute of Art and Law.

Prott, L. V. (2021). *Commentary on the 1995 UNIDROIT Convention on stolen or illegally exported cultural objects: Return and restitution in the twenty-first century* (2nd ed.). Leicester: Institute of Art and Law.

Reimann, M., & Zimmermann, R. (Eds.). (2019). *The Oxford handbook of comparative law* (2nd ed.). Oxford: Oxford University Press.

Renold, M.-A., with Chechi, A., Ferland, J., & Velioglu-Yildizci, E. (2016). *Cross-border restitution claims of art looted in armed conflicts and wars and alternatives to court litigations*. Brussels: European Parliament, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs. PE 556.947.

Rogerson, P. (2013). *Collier's conflict of laws* (4th ed.). Cambridge: Cambridge University Press.

Roodt, C. (2015). *Private international law, art and cultural heritage*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781781002162>

Stahn, C. (2023). *Confronting colonial objects: Histories, legalities, and access to culture*. Oxford: Oxford University Press.

Stamatoudi, I. A. (2011). *Cultural property law and restitution: A commentary to international conventions and European Union law*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing.

Symeonides, S. C. (2017). *Codifying choice of law around the world: An international comparative analysis*. Oxford: Oxford University Press.

Torremans, P. (2015). *Intellectual property and private international law*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781784716448>

Vadi, V. (2014). *Cultural heritage in international investment law and arbitration*. Cambridge: Cambridge University Press.

Vadi, V., & Schneider, H. E. G. S. (Eds.). (2014). *Art, cultural heritage and the market: Ethical and legal issues*. Berlin & Heidelberg: Springer.

Vrdoljak, A. F., Jakubowski, A., & Chechi, A. (Eds.). (2024). *The 1970 UNESCO and 1995 UNIDROIT conventions on stolen or illegally transferred cultural property: A commentary*. Oxford: Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/law/9780192846884.001.0001>

Yang, X. (2012). *State immunity in international law*. Cambridge: Cambridge University Press.

Zumbansen, P. (Ed.). (2021). *The Oxford handbook of transnational law*. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780197547410.001.0001>

Other Sources

Brodie, N., Yates, D., Slot, B., Batura, O., van Wanrooij, N., & Op 't Hoog, G. (2019). *Illicit trade in cultural goods in Europe: Characteristics, criminal justice responses and an analysis of the applicability of technologies in the combat against the trade*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
[https://publ.icomos.org/publicomos/jlbSai?html=Bur&base=technica&ref=43126&file=1803.pdf&path=NC0219066ENN.en%20\(1\).pdf](https://publ.icomos.org/publicomos/jlbSai?html=Bur&base=technica&ref=43126&file=1803.pdf&path=NC0219066ENN.en%20(1).pdf)

Cornu, M., Renold, M.-A., Frigo, M., Fromageau, J., Fortis, É., Armbrüster, C., Beauvais, P., Negri, V., et al. (2011). *Study on preventing and fighting illicit trafficking in cultural goods in the European Union* (Final Report). CECOJI-CNRS – UMR 6224, European Commission DG Home Affairs.

<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ca56cfac-ad6b-45ab-b940-e1a7fa4458db>

CECOJI-CNRS, Directorate-General for Migration and Home Affairs (European Commission). (2011). *Study on preventing and fighting illicit trafficking in cultural goods in the European Union* (Final Report, DR-03-13-246-EN-N).
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ca56cfac-ad6b-45ab-b940-e1a7fa4458db>

International Law Association, Committee on Participation in Global Cultural Heritage Governance. (2022, September 29). *Executive summary of final report*. SSRN. doi:10.2139/ssrn.4220407

INTERPOL. (2016). *Protecting cultural heritage: An imperative for humanity* [Policy report]. Lyon: INTERPOL.
https://www.interpol.int/content/download/685/file/An%20Imperative%20for%20Humanity%20EN%20491_SRIUN.pdf

INTERPOL. (2025). 80 arrests and more than 37,700 cultural goods seized in major art trafficking bust. INTERPOL News.

<https://www.interpol.int/en/News-and-Events/News/2025/80-arrests-and-more-than-37-700-cultural-goods-seized-in-major-art-trafficking-bust>

Jakšić, A. (1989). *Obezbeđenje izvršenja obaveza u međunarodnom privatnom pravu: Doktorska disertacija*. Belgrade

Prott, L. V. (2012). *Strengths and weaknesses of the 1970 Convention: An evaluation 40 years after its adoption* (2nd ed.). Paris: UNESCO.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245258>

Schneider, M. (2024). *Repatriation of cultural heritage: The 1995 UNIDROIT Convention* [Conference paper].
https://www.insegnadelliglio.it/wp-content/uploads/2024/10/04-03_Repatriation-of-cultural-heritage-the-1995-UNIDROIT-Convention-Marina-Schneider.pdf

Stewart, D. P. (2018). *The Foreign Sovereign Immunities Act: A guide for judges* (2nd ed.). Washington, DC: Federal Judicial Center.

<https://www.govinfo.gov/content/pkg/GOVPUB-JU13-PURL-gpo116477/pdf/GOVPUB-JU13-PURL-gpo116477.pdf>

Trioschi, A. (2018, July 8). Art-related disputes and ADR methods: A good fit? *Kluwer Arbitration Blog*.

<https://legalblogs.wolterskluwer.com/arbitration-blog/art-related-disputes-and-adr-methods-a-good-fit/>

UNESCO. (2025). *Operational guidelines for the implementation of the World Heritage Convention* (WHC.25/01 2025). Paris: UNESCO World Heritage Centre.
<https://whc.unesco.org/en/guidelines/>

UNESCO & UNIDROIT. (2011). *UNESCO–UNIDROIT model provisions on state ownership of undiscovered cultural objects* [With explanatory materials].
<https://www.unidroit.org/english/documents/2012/study70a/s-70a-main-e.pdf>

UNIDROIT Secretariat. (2001). UNIDROIT Convention on Stolen or Illegally Exported Cultural Objects: Explanatory report. *Uniform Law Review*, 6(3).
<https://www.unidroit.org/english/documents/2012/study70a/s-70a-main-e.pdf>

Zavod za zaštitu spomenika kulture grada Beograda (Ed.). (2020). *Kulturno dobro danas – vrednost i značenje: Zbornik radova VIII konferencije*. Belgrade: Zavod za zaštitu spomenika kulture grada Beograda.
<https://beogradskonasledje.rs/wp-content/uploads/2012/01/zbornik-VIII-web.pdf>.